

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«___» «червня 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «БАКАЛАВР»**

Тема: «Аналіз операцій банківських установ з платіжними картками та шляхи їх удосконалення»

Виконав(ла): Катерина ЮХНО

Керівник: кандидат економічних наук Вікторія КОЗЛОВА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к. е. н. доцент Вікторія КОЗЛОВА

другий розділ - к. е. н. доцент Вікторія КОЗЛОВА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«19» травня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти ЮХНО Катерини Анатоліївни
(прізвище, ім'я у родовому відмінку)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Аналіз операцій банківських установ з платіжними картками та шляхи їх удосконалення» затверджена наказом ректора від 20.04.2023 № 530 /ст.

2. Термін виконання роботи: з 22.05.2023 до 25.06.2023.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики України, дані обліково-інформаційної системи банку, фінансова, податкова, статистична звітність банку.

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

1.1. Сутність операцій банківських установ з платіжними картками

1.2. Інформаційне забезпечення аналізу операцій банківських установ з платіжними картками

1.3. Фінансово-економічний паспорт відділення Хортицьке Запорізького Регіонального управління АТ КБ «Приватбанк»

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. Аналіз операцій АТ КБ «Приватбанк» з платіжними картками та шляхи їх удосконалення

2.1. Аналіз ресурсної бази та ролі платіжних карток у її формуванні

2.2. Оцінка безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток

2.3. Шляхи удосконалення операцій банківських установ із платіжними картками

Висновки до розділу 2

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Сутність операцій банківських установ з платіжними картками. ЛИСТ 2. Інформаційне забезпечення аналізу операцій банківських установ з платіжними картками. ЛИСТ 3. Фінансово-економічний паспорт банку. ЛИСТ 4. Аналіз ресурсної бази та ролі платіжних карток у її формуванні. ЛИСТ. 5. Оцінка безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток. ЛИСТ. 6. Шляхи удосконалення операцій банківських установ із платіжними картками.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	22.05.2023 – 28.05.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	29.05.2023 – 04.06.2023	
3	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	05.06.2023 – 08.06.2023	
4	1. Переплетення кваліфікаційної роботи, підготовка презентації та доповіді 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	09.06.2023 – 11.06.2023 12.06.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к. е. н. Вікторія КОЗЛОВА		
РОЗДІЛ 2	к. е. н. Вікторія КОЗЛОВА		

8. Дата видачі завдання: «19» травня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Вікторія КОЗЛОВА
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Катерина ЮХНО
(підпис здобувача)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ	10
1.1. Сутність операцій банківських установ з платіжними картками	10
1.2. Інформаційне забезпечення аналізу операцій банківських установ з платіжними картками	17
1.3. Фінансово-економічний паспорт відділення Хортицьке Запорізького Регіонального управління АТ КБ «Приватбанк».....	26
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ	40
2.1. Аналіз ресурсної бази та ролі платіжних карток у її формуванні	40
2.2. Оцінка безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток.....	49
2.3. Шляхи удосконалення операцій банківських установ із платіжними картками	62
Висновки до розділу 2.....	69
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	80

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Аналіз операцій банківських установ з платіжними картками та шляхи їх удосконалення»: 79 стор., 7 рис., 24 табл., 45 літературних джерел.

На підставі викладеного тема кваліфікаційної роботи є актуальною. Актуальність теми зумовили вибір мети та завдань дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи – розробка пропозицій з розвитку операцій банківської установи з платіжними картками.

Об'єкт дослідження – процес пошуку шляхів розвитку операцій банківської установи з платіжними картками.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів здійснення операцій банківської установи з платіжними картками Хортицької філії КБ «Приватбанк» Запорізького регіонального управління.

Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці, рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності підприємства.

БАНК, ПЛАТІЖНА КАРТКА, РОЗРАХУНКИ, ЕМІТЕНТ, ЕКВАЙЄР, ТОРГОВЕЦЬ, ДЕБЕТОВИЙ, КРЕДИТОВИЙ, СИСТЕМА, МАГНІТНА СМУГА, СМАРТ-КАРТКА

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АІС –автоматизована інформаційна система

АКС - Автоматизована карткова система

АРМ – автоматизоване робоче місце

БД – база даних

ГПЦ - Головний процесинговий центр

ЕОМ – електронно-обчислювальні машини

ІС – інформаційна система

ККР - Консолідований картковий рахунок

НСМЕП - Національна система масових електронних платежів

РПЦ - Регіональний процесинговий центр

СГД – суб'єкт господарської діяльності

ФКІ – фінансово-кредитна інформація

ВСТУП

Актуальність проблеми. Банківська установа є своєрідним підприємством, що надає на платній основі кредитні ресурси органам державного управління, СГД, фізичним особам, задовольняючи їхні потреби в грошових коштах. Банківська установа оперує залученими вільними грошима, акумулюючи їх від різних вкладників, розпоряджається суспільним грошовим капіталом, охороняє його, відповідаючи перед власниками за збереження коштів на його депозитних рахунках. У результаті банківська установа синтезує сукупність держаних, власних і приватних інтересів юридичних та фізичних осіб. В основі її діяльності лежать договірні відносини, побудовані на засадах довіри, взаємної вигоди, колективізму тощо.

У різних комерційних структурах таргети управлінських рішень різняться: на промислових підприємствах вони спрямовані на виробництво, в банківських установах вони одночасно впливають на клієнтуру, яка обслуговується, та на ІС. Зарахування коштів на рахунок або їх зняття є операціями з обслуговування клієнта, які проводяться виключно на основі певної інформації, що змінює відповідні значення інформаційних одиниць.

Впровадження банківським установами України локальних карткових платіжних систем не супроводжується їх суттєвим поширенням, оскільки вони розрізнені, побудовані на різних принципах та стандартах. Жодному з українських банків не вдалося створити широку інфраструктуру для обслуговування платіжних карток в сферах торгівлі та послуг. Побудовані системи є малоефективними, збитковими і неперспективними, що визначає актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи є розробка пропозицій з розвитку операцій банківської установи з платіжними картками. Відповідно до мети кваліфікаційної роботи необхідно вирішити наступні задачі:

- визначити сутність електронних банківських послуг;
- виконати економічну оцінку банківської установи;

охарактеризувати банківські картки, спектр інтересів, процедури обробки;

оцінити досвід роботи банківської установи з пластиковими картками та її ефективність;

визначити перспективи розвитку електронних банківських послуг;

дослідити банківською установою як елемент електронної системи платежів;

розробити пропозиції з розвитку банківського обслуговування клієнтів за допомогою пластикових карток

Об'єкт дослідження – процес пошуку шляхів розвитку операцій банківської установи з платіжними картками.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів здійснення операцій банківської установи з платіжними картками Хортицької філії КБ «Приватбанк» Запорізького регіонального управління.

Методи дослідження. Методи дослідження: порівняння, класифікація, деталізація та ідентифікація, таблиці та рисунки, нормативний, економіко-математичне моделювання, факторний і коефіцієнтний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові публікації вітчизняних вчених у фахових виданнях, академічні видання, монографії, матеріали наукових конференцій, інтернет-ресурси, матеріали фінансової звітності, податкової, статистичної звітності Хортицької філії КБ «Приватбанк» Запорізького регіонального управління.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних та закордонних вчених-фінансистів, Закони України і нормативні акти НБУ. Інформаційну основу дослідження склали дані фінансової звітності та первинного бухгалтерського обліку банку. На підставі викладеного вище тема кваліфікаційної роботи, присвяченої дослідженню організації фінансів банківських установ, є актуальною.

Практичне значення одержаних результатів. Результати

кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень та в практичній діяльності СГД.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 79 сторінках друкованого тексту, у тому числі 24 таблиці, 7 рисунків та 2 додатка на 18 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 45 найменувань і подано на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

1.1. Сутність операцій банківських установ з платіжними картками

Банківська система є сукупністю банків, що функціонують в економіці країни як механічне об'єднання без заздальгідь окреслених цілей, визначення специфічних функцій і відсутності самостійної ролі на грошовому ринку. Проте це тлумачення є невірним, оскільки банківська система має своє особливе призначення в економіці, свої специфічні функції, які не просто повторюють призначення і функції окремих банків. Тобто, банківська система не є результатом механічного поєднання окремих банків, а будується по заздальгідь виробленій концепції, де є місце кожному виду і кожному окремому банку.

У Законі України «Про банківські установи і банківську діяльність» зафіксовано концептуальне положення, що банківська система України є дворівневою установою, де банківські установи відносяться до кожного з рівнів зі специфічним механізмом існуючих між ними зв'язків без включення небанківських фінансових інститутів грошового ринку. Зазначеним вона відрізняється від кредитної системи, до складу якої включаються всі банківські і небанківські посередники грошового ринку.

Необхідність формування банківської системи, як особливої структури, визначається двома групами причин:

- здійснення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків з загальносуспільними інтересами;

- функціонування грошового ринку забезпечує збалансованість попиту і пропозиції на ньому секторально за допомогою відповідних інститутів та інструментів.

Дворівнева побудова банківської системи України відповідає європейській структурі, оскільки на першому рівні знаходиться один Центральний банк – НБУ, на якого покладено відповідальність за вирішення макроекономічних завдань в грошово-кредитній сфері, а саме – за підтримання стабільності національних грошей та забезпечення стійкості функціонування банківської системи України. Вирішення зазначених завдань здійснюється за участю всіх банків, які знаходяться на другому рівні. У 2022 році банківська система України розвиватися динамічно в порівнянні з іншими секторами економіки.

Регулятивний капітал банків виріс на 38,6% (за 2022 рік - 31,4%) і становить 18394,1 млн. грн. Капітал (балансовий) банків виріс на 44,8% (за 2022 рік - на 29,0%) і становить 18657,6 млн. грн.

Ріст капіталу банків відбувся за рахунок майже всіх його складових: статутного капіталу - на 3483,8 млн. грн. (42,9%), результату переоцінки основних коштів, нематеріальних активів й інвестицій в асоційовані й дочірні компанії - на 907,0 млн. грн. (74,1%), загальних резервів - на 13,2 млн. грн. (35,9%), резервного фонду - на 187,7 млн. грн. (31,1%), інших фондів - на 271,3 млн. грн. (37,4%), емісійних різниць - на 131,4 млн. грн. (45,9%) і результатів звітнього й минулих років.

Капітал (балансовий) банків має наступну структуру. Статутний капітал становить 62,2% від капіталу, результат минулих років - 6,7%, результат переоцінки основних коштів, нематеріальних активів й інвестицій в асоційовані й дочірні компанії - 11,4%, результат поточного року - 7,6%, загальні резерви й фонди банків - 9,9%, емісійні різниці - 2,2%, результат звітнього року, що очікує затвердження - 0,01%.

За 2022 рік зобов'язання банків України вирости на 32,6% (за 2022 рік - на 62,0%) і на 01.01.2023 склали 115866,2 млн. грн., у т.ч. нерезиденти - 12,5% від зобов'язань. Зобов'язання в іноземній валюті становлять - 43,4%.

Ріст зобов'язань банків відбулося за рахунок збільшення коштів суб'єктів господарювання - на 12140,7 млн. грн. (43,4%), внесків фізичних осіб - на

9092,2 млн. грн. (28,3%), коштів інших банків - на 4033,4 млн. грн. (94,6%), коштів бюджету й позабюджетних фондів - на 520,7 млн. грн. (46,8%), кредитів, отриманих від міжнародних й інших фінансових організацій - на 749,3 млн. грн. (83,1%), коштів небанківських фінансових установ - на 1518,6 млн. грн. (46,2%) і інших зобов'язань - на 1111,8 млн. грн. (35,2%).

Зобов'язання банків мають таку структуру. Кошти суб'єктів господарської діяльності - 34,6%; внески фізичних осіб становлять 35,6% від загальної суми зобов'язань банків; кошти інших банків - 17,6%; кошти бюджету й позабюджетних фондів - 1,4%; кредити, отримані від міжнародних й інших фінансових організацій - 1,4%, кошти небанківських фінансових установ - 4,1%, інші зобов'язання - 5,3%.

Банківські установи мають досить прогресивну структуру внесків населення з погляду терміновості. Строкові вклади становлять 33203,4 млн. грн. (80,6%) від загальної суми внесків (на відповідну дату минулого року - 77,4%), а вклади до запитання - 8002,1 млн. грн. або 9,4% (22,6%). Внески в національній валюті становлять 52,8% від загальної суми внесків фізичних осіб.

Збалансований ріст активів і поліпшення їхньої структури і якості є необхідною умовою стабільного функціонування й розвитку банків. За 2022 рік чисті активи (загальні активи за мінусом сформованих резервів по активних операціях) вирости на 34,2% і становлять 134523,8 млн. грн. Загальні активи підвищилися на 34,1% (за 2022 рік - на 55,7%) і становлять 141574,5 млн. грн., у т.ч. нерезиденти - 7,1% від загальних активів. Загальні активи в іноземній валюті становлять 38,7%.

Ріст загальних активів відбувся за рахунок росту кредитів, наданих банківськими установами, на 23755,7 млн. грн. (32,3%), високоліквідних активів - на 7551,7 млн. грн. (47,1%), вкладень у цінні папери - на 1681,0 млн. грн. (25,7%), дебіторської заборгованості - на 75,4 млн. грн. (6,3%), основних коштів і нематеріальних активів на 2420,3 млн. грн. (37,0%), нарахованих доходів до одержання - на 149,4 млн. грн. (11,8%) і інших активів - на 401,0 млн. грн. (78,5%).

Банківські установи мають таку структуру загальних активів. Високоліквідні активи становлять 16,7% від суми загальних активів, кредити, надані банківським установам - 68,7%, вкладення в цінні папери - 5,8%, дебіторська заборгованість - 0,9%, основні кошти й нематеріальні активи - 6,3%, нараховані доходи до одержання - 1,0%, інші активи - 0,6% від суми загальних активів.

Кредитний портфель має таку структуру. Кредити, надані суб'єктам господарської діяльності становлять 75,0% від загального обсягу кредитного портфеля; кредити, надані іншим банківським установам і НБУ - 10,0%; кредити, надані фізичним особам - 15,0%; кредити, надані органам державного керування - 0,04%, кредити, надані небанківським фінансовим установам - 0,01%.

Випереджальними темпами продовжували рости довгострокові кредити й кредити в інвестиційну діяльність, що позитивно впливало на динаміку економічного росту в Україні. За 2022 рік довгострокові кредити вирости на 61,8% і на звітну дату склали 45517,6 млн. грн. (46,8%) від наданих кредитів. Кредити в інвестиційну діяльність вирости на 75,5% (за 2022 рік - на 74,3%) і склали 6060,0 млн. грн. (8,3% від кредитів, наданих суб'єктам господарської діяльності).

Однією з важливих завдань для банків залишається забезпечення прибуткової діяльності й підвищення ефективності діяльності банків. За 2022 рік прибуток банків склала 1409,9 млн. грн., що в 1,7 разів більше, ніж за 2022 рік (826,9 млн. грн.).

У порівнянні з 2022 роком доходи банків вирости на 6117,1 млн. грн. (43,9%) і склали 20066,0 млн. грн., у т.ч. процентні доходи склали 13554,6 млн. грн. (або 67,6% від загальних доходів), комісійні доходи - 4613,3 млн. грн. (23,0%), результат від торговельних операцій - 1059,9 млн. грн. (5,3%), інші операційні доходи - 738,3 млн. грн. (3,7%), інші доходи - 61,3 млн. грн. (0,3%), повернення списаних активів - 37,7 млн. грн. (0,2%), непередбачені доходи - 0,8 млн. грн.

У порівнянні з минулим роком в 2022 році витрати банків виросли на 5534,1 млн. грн. (42,2%) і склали 18656,1 млн. грн., у т.ч. процентні витрати склали 7755,6 млн. грн. (або 41,6% від загальних витрат), комісійні витрати - 499,4 млн. грн. (2,7%), інші операційні витрати - 1177,3 млн. грн. (6,3%), загальні адміністративні витрати - 6540,9 млн. грн. (35,1%), відрахування в резерви - 2304,9 млн. грн. (12,4%), непередбачені витрати - 0,7 млн. грн., податок на прибуток - 377,3 млн. грн. (2,0%).

За період 2000 - 2022 років капітал банківської системи зріс в 2,3 рази, з 4,5 млрд. грн до 10,1 млрд, гривень. Кошти суб'єктів господарювання в банках за цей період зросли в 2,5 рази та досягли 20 млрд. гривень. Кошти населення в банківській системі збільшилися в 4,4 рази з 4,3 млрд. грн до 19,1 млрд, гривень. Кредити суб'єктам господарської діяльності за зазначений період зросли в 3,4 рази, в тому числі довгострокові в 4,5 рази.

Разом з тим банківська система України має певні недоліки.

Більшість проблем, які негативно позначаються на розвитку банківської системи, лежать власне поза площиною банківської системи. Серед них слід, насамперед, виділити:

- повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки;
- прояви адміністративного впливу з боку органів державної влади на діяльність окремих банків, відмови від виконання ними своїх зобов'язань перед банківським установами, примушування банків до виконання невластивих та фінансове не виправданих для них операцій;
- слабкий та недостатньо прозорий фінансовий стан значної частини суб'єктів господарювання, низька платіжна дисципліна;
- надмірний податковий тиск та існування численних податкових пільг;
- слабкий розвиток інфраструктури ринку землі та нерухомості і законодавчі обмеження операцій на цьому ринку;
- слабкість законодавчого захисту прав кредиторів, включаючи серйозні недоліки правозастосування.

Поряд з цим, розвиток банківської системи України стримується і за рахунок проблем, які притаманні суто банківській системі, серед яких є:

- недостатній рівень капіталізації банківської системи;
- відсутність в більшості банків ефективних механізмів та інструментів управління ризиками, планування та стратегії розвитку;
- низька рентабельність активів банків через загальну низьку якість активів, високу питому вагу неприбуткових активів у загальних активах банків та невиправдано високу вартість ведення підприємництва;
- низький рівень банківського менеджменту та корпоративного управління;
- недостатня ефективність банківського нагляду, зокрема в частині нагляду на основі оцінки ризиків банківської діяльності.

Розбудова банківської системи має бути органічною складовою загальних зусиль з боку усіх гілок влади та НБУ України в напрямі зміцнення економіки держави. Розвиток банківської системи та виконання нею поставлених цілей і пріоритетних завдань можливі за умов: забезпечення сталого розвитку економіки держави; усунення диспропорції в структурі та темпах розвитку економіки України та її банківської системи;

Проведення ефективної макроекономічної політики, яка передбачає:

- збалансовану бюджетну політику, що базується на своєчасній підготовці та затвердженні реальних бюджетів всіх рівнів та їх чіткому виконанні;
- помірковану фіскальну політику, спрямовану на зниження податкового тиску та впорядкування практики податкових пільг;
- адекватну загальноекономічній ситуації грошово-кредитну політику;
- узгодженості дій органів державної влади щодо банківської системи;
- комплексності та системності розвитку законодавства з метою усунення колізій та прогалин і вдосконалення практики правозастосування;
- розвитку фінансових ринків;
- безперебійного та ефективного функціонування платіжної системи.

Сталий розвиток банківського сектора є надзвичайно актуальним з позиції перспектив розвитку економіки держави. Сприятлива макроекономічна динаміка, монетарна, валютно-курсова та регуляторна політика НБУ створили необхідні умови зростання обсягів капіталу, активів та залучених банківським установами коштів, укріплення фінансового стану банківських установ. Це сприяло посиленню ринкової орієнтації банківського сектору, його поступовому наближенню до кращої світової практики банківської діяльності. Однак, на разі участь банківської системи у розвитку економіки держави залишається обмеженою і недостатньою.

У зв'язку з цим основними цілями подальшого розвитку банківської системи України є: зміцнення банківської системи України, підвищення її стійкості до криз; зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; активізація діяльності банків з залучення коштів та їх трансформація в кредити для реального сектору економіки; поглиблення інтеграції банківської системи України в світовий фінансовий простір.

Для досягнення визначених цілей в період 2022- 2023 років необхідно виконати такі пріоритетні завдання:

- підвищити рівень капіталізації банків та якість корпоративного управління в банках;
- удосконалити систему управління та внутрішнього контролю за ризиками банківської діяльності;
- забезпечити прозорість функціонування банківської системи;
- законодавче забезпечити захист прав кредиторів, вкладників та позичальників;
- розширити спектр та збільшити обсяг продуктів та послуг на банківському та фінансових ринках;
- запобігати та протидіяти легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

- продовжити роботу з адаптації банківського законодавства України до законодавства Європейського Союзу, рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду та інших міжнародних організацій.

Політика держави у відношенні до банківської системи країни базується на принципі верховенства права і збереженні та укріпленні ринкових засад діяльності банків і використанні переважно опосередкованих методів впливу на процеси, що відбуваються в банківській сфері.

1.2. Інформаційне забезпечення аналізу операцій банківських установ з платіжними картками

У широкому розумінні банк – це банківська установа другого рівня банківської системи, відмінна від центрального, яка називаються комерційною. У вузькому - це установа, що виконує повний набір базових банківських операцій з метою одержання і максимізації прибутку. В Україні поширені комерційні банківські установи, проте у банківській практиці Німеччини, США та інших країн діє велика група інших банків другого рівня, відмінних комерційними.

Основними принципами банківської діяльності є сегментація (обмеження певним видом операцій чи групою клієнтів); універсальність (зняття обмежень на діяльність банків на грошовому ринку). Банківські установи поділяються на спеціалізовані (виконують окремі операції на ринку чи функціонують у вузькому секторі ринку, обслуговуючи окремі види економічної діяльності) та універсальні (виконують широке коло операцій, обслуговуючи багато секторів грошового ринку та галузей економіки). Спеціалізація може мати такі види: функціональна (зосередження переважно на виконанні окремих операцій, зокрема іпотечних, інвестиційних тощо), галузева (за видами економічної діяльності), секторальна (ощадні, сільськогосподарські, інноваційні банківські установи).

Згідно статті 4 Закону України „Про банківські установи та банківську діяльність” банківські установи в Україні можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані. Останні можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими). Спеціалізація за видами операцій визначається банківською установою самостійно. НБУ регулює діяльність спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних спеціалізованими банківським установами операцій.

Банківська установа набуває статусу спеціалізованої, якщо більше 50 % його активів є активами одного типу, зокрема ощадної - у разі, якщо більше 50% його пасивів є вкладками фізичних осіб. В Україні переважну кількість банківських установ можна віднести до категорії універсальних, що не узгоджується з орієнтацією української практики на принцип сегментації в організації банківської діяльності через такі причини: інфляція, необхідність диверсифікації ризиків на основі розширення кола виконуваних операцій. Спеціалізованими банківським установами в Україні є: Ощадбанк та Укресімбанк державної форми власності. Універсальні банківські установи можна об'єднати в 3 групи: банківські установи (у вузькому розумінні); ощадні та кооперативні. Відрізняються між собою ці групи банків правовою формою, набором клієнтури та цілями діяльності (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Відмітні риси окремих видів банківських установ

№	Види банків	Правова форма	Клієнтура	Цілі діяльності
1	2	3	4	5
1	Комерційні	Акціонерні товариства, приватні	Переважно юридичні особи. Частково-фізичні особи.	Максимальний прибуток.
2	Ощадні	Державні, муніципальні	Переважно фізичні особи. Частково юридичні особи малого і середнього підприємства.	Максимальний прибуток; сприяння вирішенню соціальних завдань

1	2	3	4	5
3.	Кооперативні банківські установи	Товариства	Переважно фізичні особи. Юридичні особи малого і середнього підприємництва.	Максимальний прибуток. Сприяння вирішенню соціальних завдань власників та колективу банку.

Джерело: власні розрахунки

Універсальні банківські установи обслуговують підприємства та організації різних видів економічної діяльності, а також фізичних осіб, і мають форму акціонерного товариства (публічного та приватного). Акціонерами банківської установи можуть бути юридичні особи (акціонерні товариства, приватні фірми, громадські об'єднання, державні підприємства та організації) та фізичні особи. Ощадні інститути в різних країнах класифікуються по-різному. Рух Ощадбанку України в бік банківських установ відстає від практики аналогічних банків інших країнах, оскільки працює переважно в режимі ощадних кас, обмежуючись прийомом вкладів населення з використанням їх через міжбанківський ринок, звужуючи можливості стимулювання притоку вкладів і впливу на економічні процеси, зокрема у сфері малого та середнього підприємництва, яка традиційно обслуговується у всіх країнах ощадними банківськими установами. Створення передумов для розвитку споживчого кредиту, малого і середнього підприємництва стимулюватиме попит на банківські послуги установ Ощадбанку, що спричинить його прискорену трансформацію в універсальний комерційний банк. У іншому випадку Ощадбанк лишатиметься чисто депозитним банківською установою із обмеженим набором послуг суб'єктам малого і середнього підприємництва, а також населенню.

Третю групу універсальних банків становлять кредитні товариства та кооперативні банківські установи тощо, слабо розвинені в Україні через такі обставини: гальмування розвитку малого і середнього підприємництва, фермерських господарств, виробничої кооперації; слабкість правового поля регламентації діяльності кредитної кооперації; недостатній розвиток фондового

ринку, брак довіри широких верств населення до фінансових посередників взагалі. Кредитні товариства, як окремих вид універсальних банків, базують свою діяльність на пайових внесках і депозитних вкладах своїх членів, яким надаються короткострокові, середньо - та довгострокові кредити.

Спеціалізовані банківські установи, на відміну від універсальних, функціонують на вузьких секторах грошового ринку чи займаються обмеженим колом банківських операцій, де потрібні особливі технічні прийоми та спеціальні знання. На відміну від універсальних банків, діяльність спеціалізованих виявляється не вигідною, оскільки вони займають обмежені ніші на грошовому ринку. Оптимізація структури банківської системи може досягатися шляхом:

- створення умов та сприяння організації і функціонуванню життєздатної системи універсальних та спеціалізованих банків;
- впровадження ефективної системи управління та функціонування державних банків;
- консолідації банківського сектору через процеси реорганізації банків, створення банківських об'єднань;
- створення передумов для відкриття філій іноземних банків із запровадженням відповідної системи ліцензування їх діяльності;
- забезпечення гармонійного співіснування великих, малих і середніх банків на основі рівності вимог щодо дотримання ними норм пруденційного нагляду, а також банків та небанківських фінансових установ;
- створення «Українського банку сприяння розвитку»;
- запобігання використанню банківської системи для здійснення протиправних та сумнівних операцій, включаючи шахрайство, легалізацію коштів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму.

Банківські установи - установи, функцією яких є кредитування СГД і фізичних осіб за рахунок залучення коштів підприємств, установ, організацій й інших кредитних ресурсів; касове й розрахункове обслуговування народного господарства; виконання валютних й інших банківських операцій,

передбачених законом. Результатом діяльності банку є створення банківського продукту. Банківський продукт може виступати в 2-х формах: створення платіжних коштів і надання банківських послуг. Класифікація банківських послуг наведена в табл.1.2.

Таблиця 1.2

Класифікація банківських послуг

Ознака класифікації	Найменування послуг
1 Відповідність специфіці банківської діяльності	1.1. специфічні 1.2. неспецифічні
2 Суб'єкти одержання послуг	2.1 юридичні особи 2.2 фізичні особи
3 Кошти формування й розміщення ресурсів банку	3.1 активні 3.2 пасивні
4 Плата за надання	4.1 платні 4.2 безкоштовні
5 Зв'язок з рухом матеріального продукту	5.1 зв'язані 5.2 чисті

Джерело: власні розробки

Специфічні банківські послуги включають:

- депозитні - розміщення грошей клієнтів на рахунках;
- кредитні - основний тип послуг, пов'язаний з видачою кредитів;
- розрахункові – посередництво між продавцем і покупцем.

Традиційними банківськими послугами є: касові операції, проміжне положення мають додаткові операції: валютні; із цінними паперами; із золотом і дорогоцінними металами. До їх складу входять: посередницькі послуги; надання гарантій і поручництв; довірчі; консультаційні; послуги з надання сейфів.

За допомогою активних операцій банківські установи розміщують залучені й власні ресурси на потребі різноманітних господарських операцій і населення. За допомогою пасивних операцій банківські установи формують свої ресурси. Рішення про стягнення плати за них визначається самим банківською установою.

Ознаки класифікації банківських послуг:

- щодо плати: платні (приносять прибуток) і безплатні (не приносять прибуток);

- щодо вартості: дорогі й дешеві;

- зв'язок із проходженням матеріального продукту: пов'язані (сприяють просуванню товару (транспорт, торгівля, зв'язок), чисті - надаються СГД, зайнятим безпосередньо матеріальним виробництвом, а також окремим фізичних особам для задоволення їхніх потреб.

Властивостями банківських послуг є:

- неможливість складати, провадити про запас, відсутність конкретної товарної форми;

- охоплення активними й пасивними операціями;

- відсутність монополії банку;

- продуктивний характер - перетворення непрацюючих грошових ресурсів в працюючі, оскільки надання кредитів сприяє розвитку виробництва;

- об'єктом банківських послуг є капітали в грошовій формі

Визначальними щодо суті банківського продукту є базові функції банківських установ. Специфіка їх функціонування полягає в тому, що продуктом є, з одного боку, надання різноманітних послуг шляхом проведення активних, пасивних і комісійно - посередницьких операцій, а з іншого боку - створення безготівкових платіжних коштів, які значною мірою є результатом тих же операцій (рис.1.1).

Рис. 1.1- Склад банківського продукту

Джерело: власна розробка

Безготівкові платіжні кошти створюються банківськими установами в процесі депозитної емісії на основі надання кредитів клієнтам і проведення розрахунків, які приводить до загального росту грошової маси. При зростанні попиту на банківські кредити сучасний емісійний механізм дає можливість збільшувати грошову масу, а при зниженні попиту – зменшувати, що обумовлює важливе значення для економіки банківських установ.

Іншою складовою частиною банківського продукту є різноманітні послуги, які надаються банківськими установами: депозитні, кредитні, розрахунково - касові, валютні, консультаційні тощо. Результатом банківської діяльності є надання послуг клієнтам через здійснення операціями різних видів банківськими установами. «Послуги» є кінцевим результатом, готовим продуктом банку, тоді як «операції» - це його виробничий процес (рис.1.2).

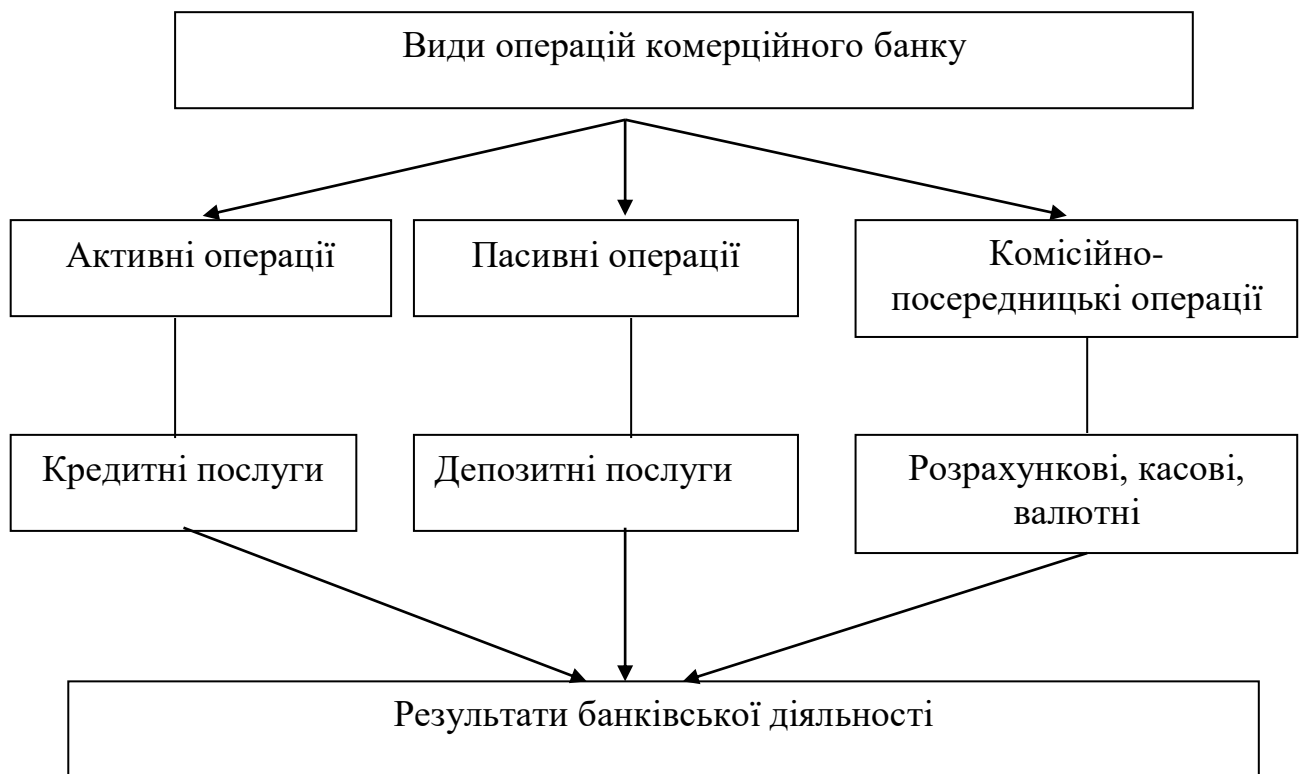

Рис. 1.2.- Класифікація результатів діяльності банківської установи

Джерело: власна розробка

Класифікацію цього процесу доцільно проводити з урахуванням особливостей формування й розміщення ресурсів банківської установи, що

зводиться до здійснення трьох основних груп операцій: пасивних, активних і комісійно - посередницьких.

Пасивні операції - залучення тимчасово вільних коштів для формування своїх ресурсів. Активні операції - розміщення сформованих ресурсів із метою одержання прибутку. Комісійно - посередницькі операції проводяться банківською установою за дорученням і на користь клієнта за певну плату, вони не формують й розміщують ресурси, а переміщують наявні у банку кошти за його розпорядженням або шляхом проведення інших операцій, безпосередньо не пов'язаних з рухом грошей (позабалансові послуги). Результатом здійснення трьох названих груп операцій банківськими установами є надання клієнтам різноманітних послуг, які в сукупності становлять банківський продукт. Окрім зазначених базових, банківська установа може виконувати ряд інших функцій, коло яких визначається особливостями різних секторів ринку й потребами тих груп клієнтів, на які він орієнтує свою діяльність.

За період становлення банківської системи України були розроблені та впроваджені банківські продукти та послуги для юридичних осіб та фізичних осіб, притаманні ринковій економіці. Переважна частина цих продуктів за обсягами і асортиментом відносяться до операцій кредитування. Станом на кінець 2022 року питома вага процентних доходів банків від кредитування фізичних та юридичних осіб становила понад 60% від загальної суми доходів банківської діяльності. Разом з цим спектр та обсяги кредитних послуг залишаються досить обмеженим за рахунок прямого короткострокового кредитування, тоді як сучасні умови господарювання вимагають непрямих форм та методів кредитної підтримки.

Протягом останніх років спостерігається тенденція до розширення спектру та обсягів операцій щодо формування ресурсної бази банків, що проявляється через виникнення нових, більш гнучких з точки зору задоволення потреб клієнтури, депозитних продуктів. Банківські установи акцентують увагу на розширення переліку операцій, які приносять комісійні доходи.

Потреби у високих обсягах кредитування національної економіки лишаються незадоволеними, у т.ч. через високий рівень процентних ставок, який обумовлений такими факторами:

- необхідність перекриття ризику неповернення кредитів, в тому числі іншими позичальниками;
- неефективна структура витрат банків, пов'язана з тим, що процентні доходи виступають не тільки компенсатором процентних витрат, але і основним джерелом покриття адміністративних витрат;
- недосконала практика управління кредитним ризиком через відсутність інструментів пом'якшення такого ризику;
- недостатня конкуренція на ринку банківських послуг та висока вартість залучених коштів.

Вузкий асортимент кредитних послуг для різних груп клієнтів викликає незадоволення потреб економіки. Для її подолання банківським установам важливо виходити на принципово новий напрямок розширення асортименту послуг, поліпшення їх якості, що передбачає впровадження новітніх банківських технологій. Це неможливе без відповідного технологічного розвитку банківських операцій, розробки і впровадження високо технологічних фінансових інструментів на основі використання мережі інтернет, а також створення супермаркетів фінансових інтернет-послуг. З метою динамічного розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг банківським установам необхідно створити системи інтернет-банкінгу та інтегрувати їх у діючі платіжні системи, а також сприяти запровадженню інших систем дистанційного обслуговування клієнтів (теле-банкінг, мобільний банкінг тощо), що потребує створення відповідних систем захисту інформації при наданні послуг на банківських та фінансових ринках для запобігання можливості виконання шахрайських дій з банківськими електронними документами.

1.3. Фінансово-економічний паспорт відділення Хортицьке Запорізького Регіонального управління АТ КБ «Приватбанк»

Приватбанк був заснований в 1992 році. На сьогоднішній день Приватбанк є одним з найбільше що динамічно розвиваються банків України й займає лідируючі позиції банківського рейтингу країни (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні відомості про КБ «Приватбанк»

1. Повне найменування	
	1
	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
2. Серія і номер свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи (за наявності)	
	Серія А 01 № 054809
3. Дата проведення державної реєстрації	
	19.03.1992
4. Територія (область)	
	Дніпропетровська
5. Статутний капітал (грн)	
	206059743960
6. Відсоток акцій у статутному капіталі, що належить державі	
	100
7. Середня кількість працівників (осіб)	
	22670
8. Основні види діяльності за КВЕД	
	64.19 Інші види грошового посередництва
	66.19 Інша допоміжна діяльність у сфері фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення
	66.12 Посередництво за договорами по цінних паперах або товара
9. Органи управління підприємства	
	Інформацію про органи управління емітента не заповнюють емітенти — акціонерні товариства.

1
10. Банки, що обслуговують емітента:
1) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує емітента за поточним рахунком у національній валюті
Національний банк України
2) МФО банку
300001
3) поточний рахунок
32003102901026
4) найменування банку (філії, відділення банку), який обслуговує емітента за поточним рахунком у іноземній валюті
JP Morgan Chase Bank, USA, New York
5) МФО банку
CHASUS
6) поточний рахунок
0011000080

Джерело: www.snida.gov.ua

За станом на 1 січня 2023 року розмір чистих активів Приватбанку становить 14713 млн. грн. Статутний фонд банку становить 9180 млн. грн., власний капітал - 1297 млн. грн. Кредитний портфель банку становить 9,8 млрд. грн., у тому числі кредити фізичним особам - 3,1 млрд. грн. Фінансовий результат Приватбанку за підсумками роботи за 2022 року становить 164,8 млн. грн.

Наприкінці 2022 року в рамках рейтингу Best Bank Award журналу Global Finance другий рік підряд визнає Приватбанк «Кращим банківською установою в Україні». Авторитетний міжнародний фінансово-аналітичний журнал «The Banker» за результатами проведеного в 2000 й 2022 роках дослідження, привласнив Приватбанку звання «The Bank of Year». Інший впливовий журнал - «Euromoney» чотири роки підряд - в 1999, 2000, 2001 й 2022 роках визнає Приватбанк кращим банківською установою України.

Маючи генеральну ліцензію НБУ України на проведення банківських операцій, Приватбанк здійснює весь спектр наявних на вітчизняному ринку банківських послуг з обслуговування корпоративних і приватних клієнтів відповідно до міжнародних стандартів. Довгостроковий інтерес клієнта – головний пріоритет у роботі банку. Із клієнтами працює висококваліфікована команда фахівців і персональних менеджерів, які відповідають за забезпечення якісного обслуговування, оперативне й точне задоволення потреб клієнта. Впроваджуючи нові види банківських послуг і постійно вдосконалюючи комплекс банківського обслуговування, на сьогоднішній день Банківська установа обслуговує 365 тисяч корпоративних клієнтів і приватних підприємців і понад 8,4 мільйони рахунків фізичних осіб. Обсяг залучених банківською установою коштів юридичних осіб на 1 січня 2023 року становить 5 265 млн. грн, у тому числі депозитних портфель юридичних осіб – 2419 млн. грн. Обсяг коштів фізичних осіб, залучених Приватбанком на 1 січня 2023 року становить 5,6 млрд. грн. (найбільший показник серед всіх українських банків), у тому числі депозитний портфель фізичних осіб – 4,5 млрд. грн.

Проводячи послідовну політику зміцнення стабільності банку й удосконалювання якості обслуговування, Приватбанк вважає одним із пріоритетних напрямків своєї роботи розвиток комплексу сучасних послуг для індивідуального клієнта. На сьогоднішній день Банківська установа пропонує фізичним особам України більше 150 видів найсучасніших послуг, серед яких поточні, вкладні операції, карткові продукти, різноманітні програми споживчого кредитування, здійснювані в партнерстві із провідними вітчизняними торговельними, ріелтерськими компаніями й автовиробниками. Приватбанк є вповноваженим Урядом України банківською установою по виплаті пенсій і соціальної допомоги фізичним особам, а також виплаті компенсацій жертвам нацистських переслідувань. Сьогодні свою пенсію й соціальні виплати в Приватбанку одержують понад 1 мільйон чоловік.

Національна мережа банківського обслуговування Приватбанку, що включає в себе 1704 філій і відділень по всій Україні, дозволяє будь-якому

клієнтові одержати найвищий рівень обслуговування практично в будь-якій точці країни. Широке коло закордонних партнерів Приватбанку не тільки демонструє його визнання як повноправний учасник світової банківської системи, але й, саме головне, дозволяє найбільше широко задовольняти потреби клієнтів банку, пов'язані з їхньою міжнародною діяльністю. Приватбанк підтримує кореспондентські відносини з найбільшими іноземними банківськими установами, ефективно співробітничавши з ними на різних сегментах фінансового ринку. Приватбанк є вповноваженим банківською установою по обслуговуванню кредитних ліній Світового банку реконструкції й розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції й розвитку (ЄБРР) і Українсько-Німецького Фонду, спрямованих на розвиток малого й середнього підприємництва.

Приватбанк є визнаним лідером вітчизняного ринку платіжних карт. На сьогоднішній день банківською установою випущено більше 6 мільйона пластикових карт (40% від загальної кількості карт, емітованих українськими банківськими установами). У мережі обслуговування пластикових карт банку працює 2114 банкоматів, пластикові карти банку приймають до оплати понад 14 тисяч торгово-сервісних крапок по всій Україні. Наявність широкої мережі обслуговування карткових продуктів дозволяє Приватбанку активно впроваджувати послуги по автоматизованій видачі корпоративним клієнтам заробітної плати з використанням пластикових карт.

Приватбанк також є лідером на ринку послуг фізичним особам. Так, більше 40% клієнтів банків, що оформляють кредити на покупку побутової техніки, користуються кредитними програмами Приватбанку. Також послугами Приватбанку користуються 27,8% всіх клієнтів депозитних програм, більше 26% клієнтів, що провадять обмін валюти. Близько 21% клієнтів українських банків вибирають Приватбанк при відкритті поточного рахунку й понад 15% користуються послугами банку при здійсненні грошових переказів.

Інноваційна політика Приватбанку орієнтована на впровадження на українському ринку принципово нових, передових банківських послуг, які

надають клієнтам нові можливості керування своїми фінансами. Приватбанк першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги інтернет-банкінгу «Приват24» й GSM-банкінгу, а також послуги із продажу через мережу своїх банкоматів й POS-терміналів електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку й IP-телефонії.

Надійність й якість проведених банківських операцій багато в чому залежать від досвіду й компетентності фахівців банку. Сьогодні персонал Приватбанку - це команда висококваліфікованих фахівців, здатних оперативно вирішувати самі складні завдання й задовольнити швидко зростаючі потреби клієнтів у банківському обслуговуванні. На сьогоднішній день у банку працює понад 23 тисяч співробітників, з них 2 400 - у головному офісі банку. Середній вік співробітників банку становить 34 роки. Більшість співробітників Приватбанку (75%) мають вище утворення, що відповідає профілю займаної посади. У банку створені сприятливі умови для одержання вищого й післякваліфікаційного утворення, більше 50% співробітників щорічно підвищують свою кваліфікацію

Приріст обсягів промислового виробництва, особливо в харчовій і переробній промисловості, а також збільшення темпів розвитку сільського господарства дозволило збільшити роздрібний товарообіг і наситити ринок товарами, переважно продовольчими. Ріст реальних грошових доходів населення (на 22%) і зниження заборгованості по виплаті зарплати дав можливість вкладати кошти в товари тривалого користування. Це створило умови в банківській сфері для зниження кредитних ставок (у середньому з 22% до 18%) і підвищення довіри суб'єктів господарювання й населення до банківської системи України, внаслідок чого обсяг внесків населення виріс в 1,8 рази, обсяг кредитного портфеля - більш ніж в 3,5 рази, чистих активів - більш ніж в 1,3 рази.

Сприятливі макроекономічні тенденції розвитку економіки й правильно обрана стратегія розвитку в 2022 році дозволили Приватбанку повною мірою

реалізувати свої конкурентні переваги й підсилити лідируючі позиції на основних сегментах ринку фінансових послуг України.

Аналіз пасиву балансу Приватбанку станом на 01.01.2022 (табл. 1.4) дозволяє зробити висновок, що джерела коштів зросли за рік на 15323,9 тис. грн. або на 31.6%. Найбільші темпи росту мали термінові рахунки фізичних осіб (280,74%), капітал (250,23%) та інші зобов'язання (193,52%). Окремі статті пасиву скоротилися. Залишки на поточних рахунках юридичних осіб скоротилися на 29953,3 тис. грн., темп їхнього росту склав 76,76%, на термінових рахунках юридичних осіб – на 168,7 тис. грн., що на 0,88% менше рівня 2022р. Однак, у цілому, депозитні джерела зросли на 6701,5 тис. грн. або на 17,435. Однак темпи росту депозитів відставали від темпів росту всіх джерел коштів. Це відбилося на структурі пасивів. Питома вага депозитних джерел скоротилася з 76,365 до 70,8%. У структурі депозитних джерел найбільшу вагу мали термінові рахунки юридичних і фізичних осіб. На частку рахунків юридичних осіб на початок 2022 р. приходилося 26,13%, на кінець – 15,22%, фізичних осіб відповідно 2,89% і 3,3%. Питома вага залишків на поточних рахунках юридичних осіб скоротилася на 10,91%, фізичних осіб - зросла на 0,41%. Найбільший показник структурної динаміки мають термінові рахунки фізичних осіб (59,03%) та інші зобов'язання (43,84%).

Розмір і структура ресурсної бази визначає розмір і структуру вкладення коштів. У структурі активів у 2022 р. (табл. 1.5) найбільшу питому вагу мають операції з цінними паперами й інші активи (на початок року 66,75%, на кінець – 43,16%), довгострокові вкладення, основні засоби і нематеріальні активи (відповідно 23,42% і 32,92%). Питома вага кредитів зросла на 13,03% і досяг рівня 21,23%. Чисті кредити і довгострокові вкладення мали найбільші показники структурної динаміки – 62,41% і 62,94% відповідно. Вони збільшилися на 9563,8 тис. грн. У 2022р. джерела коштів вирости на 28870,1 тис. грн. або на 45,28% у порівнянні з рівнем 2022 р. (табл. 1.6).

Таблиця 1.4

Аналіз пасиву балансу Приватбанку станом на 01.01.2022

№ п/п	Показник	Значення, грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %	Показник структурної динаміки, %
		На початок року	На кінець року	Приріст грн.	темп росту, %	На початок року	На кінець року		
1	Депозити, з них	38442374,91	4514391,91	6701542	117,43	76,36	70,80	-8,56	43,73
1.1	Засобу бюджету і позабюджетних фондів	12658174,01	245347,45	77209,99	145,92	0,35	0,38	0,04	0,50
1.2	Поточні рахунки юридичних осіб	12658174,01	9704819,51	-2953354,5	76,67	26,13	15,22	-10,91	-19,27
1.3	Поточні рахунки фізичних осіб	726748,4	1430836,2	704087,8	96,88	1,50	2,24	0,74	49,57
1.4	Термінові рахунки юридичних осіб	19192896,7	19024243,61	-168653,09	99,12	39,62	29,84	-9,79	-1,10
1.5	Термінові рахунки фізичних осіб	691226,61	687157,87	-4068,74	-0,59	1043	1,08	-0,35	-24,48
1.6	Карткові рахунки	17052,38	10832,7	-6219,68	63,53	0,04	0,02	-0,02	-0,04
2	Кредиторська заборгованість по операціях із клієнтами	1595381,11	1668594,69	73213,58	104,59	3,29	2,69	-0,68	0,48
3	Інші зобов'язання	7184046,8	13902237,53	6718190,73	193,52	14,83	21,80	6,97	43,84
4	Капітал	12187730,6	3049667,38	1830936,71	250,23	2,52	4,78	2,27	11,95
5	Разом джерел	48440533,42	63764416,51	15323883,01	131,63	100,00	100,00	0,00	100,00

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 1.5

Аналіз активу балансу Приватбанку станом на 01.01.2022

№ п/п	Показник	Значення, грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %	Показник структурної динаміки, %
		На початок року	На кінець року	Приріст грн.	темп росту, %	На початок року	На кінець року		
1	Каса	507983,16	1445303,84	937320,68	284,52	1,05	2,27	1,22	6,12
2	ОВДП	106081,4	87380,71	-18700,69	82,37	0,22	0,14	-0,008	-0,12
3	Кредити юр. особам	6933289,67	14661047,05	7727757,38	211,46	14,31	22,99	8,68	50,43
4	Кредити фіз. особам	117638,93	370669,61	253030,68	315,09	0,24	0,58	0,34	1,65
5	Резерви по кредитних операціях	-3076682,03	-1493624,04	1583057,99	48,55	-6,35	-2,34	4,01	10,33
6	Чисті кредити	3974246,57	13538092,62	9563846,05	340,65	8,20	21,23	13,03	62,41
7	Дебіторська заборгованість по операціях із клієнтами	60474,26	184089,43	123615,17	304,41	0,12	0,29	0,16	0,81
8	Коррахунок і інші активи	32332817,52	27517663,84	-4815153,68	85,11	66,75	43,16	-23,59	-31,42
9	Довгострокові вкладення, основні засоби і нематеріальні активи	11346804,28	20991886,07	9645081,76	185,00	23,42	32,92	9,50	62,94
10	Баланс	48440533,5	63764416,51	15323883,01	131,63	100,00	0,00	100,00	100,00

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 1.6

Аналіз пасиву балансу Приватбанку станом на 01.01.2022

№ п/п	Показник	Значення, грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %	Показник структурної динаміки, %
		На початок року	На кінець року	Приріст грн.	темп росту, %	На початок року	На кінець року		
1	Депозити, з них	45143916,91	66578118,21	21434201,3	147,48	70,80	71,87	1,07	74,24
1.1	Кошти бюджету і позабюджетних фондів	245347,45	443188,70	197841,25	180,64	0,38	0,48	0,09	0,69
1.2	Поточні рахунки юридичних осіб	9704819,51	14729347,42	5024527,91	151,77	15,22	15,90	0,68	17,40
1.3	Поточні рахунки фізичних осіб	1430836,20	1078469,89	-352366,31	-24,63	2,24	1,16	-1,08	-48,12
1.4	Термінові рахунки юридичних осіб	19024243,61	35362953,20	16338709,59	185,88	29,84	38,17	8,34	56,59
1.5	Термінові рахунки фізичних осіб	687157,87	1174609,94	487452,07	70,94	1,08	1,27	0,19	17,66
1.6	Карткові рахунки	10832,70	98007,46	87174,76	904,74	0,02	0,11	0,09	0,30
2	Кредиторська заборгованість по операціях із клієнтами	1668594,69	2572781,95	904187,26	154,19	2,62	2,78	0,16	3,13
3	Інші зобов'язання	13902237,53	22818995,05	8916757,52	164,14	21,80	24,63	2,83	30,89
4	Капітал	3049667,31	664657,63	-2385009,68	21,79	4,78	0,72	-4,07	-8,26
5	Разом джерел	63764416,51	92634552,84	28870136,33	145,28	100,00	100,00	0,00	100,00

Джерело: власні розрахунки

Найбільші темпи росту мають карткові рахунки, залишки по них вирости більш ніж у 9 разів.

Значно зросли залишки на бюджетних рахунках (на 80,64%) і на термінових рахунках юридичних осіб (на 85,88%). Незначно скоротилися залишки на термінових рахунках фізичних осіб (на 1,86%). Власний капітал скоротився на 2385 тис. грн., його рівень складав 21,79% рівня минулого року. У результаті питома вага власного капіталу скоротилася з 4,78% до 0,72%. Питома вага депозитних джерел коштів зросла на 1,07% і досягла рівня 71,87%. Відбулися істотні зміни в співвідношенні термінових рахунків юридичних і фізичних осіб. Питома вага перших зросла на 8,34%, других – скоротилася на 7,15%. Найбільший показник структурної динаміки мають термінові рахунки юридичних осіб (56,59%) та інші зобов'язання (30,89%).

У структурі активів станом на 01.01.2023 (табл. 1.7) відбулися наступні зміни: питома вага чистих кредитів скоротилася на 6,31%, операцій з цінними паперами – зросла на 22,3%, довгострокових вкладень скоротилася на 13,77%. Найбільший показник структурної динаміки мали операції з цінними паперами.

Таким чином, проведений аналіз дозволив виявити позитивні й негативні характеристики в діяльності банку. Позитивними змінами можна визнати ріст джерел коштів, що дозволить розширити обсяг активних операцій і збільшити доходи банку. Найбільш високі темпи росту термінових рахунків фізичних осіб свідчить про диверсифікованості клієнтської бази банку, його орієнтацію на роботу із приватними клієнтами. Збільшення термінових депозитів сприяє підвищенню стабільності ресурсної бази банку, що дозволяє збільшити строк розміщення активів банку.

У той же час більше низькі в порівнянні з іншими статтями пасиву темпи росту суми депозитів свідчать про збільшення питомої ваги власного й позикового капіталу. Це може негативно відбитися на прибутковості банківської діяльності: можливо очікувати зниження прибутковості власного капіталу й збільшення процентних витрат, тому що міжбанківські кредити є найбільш дорогими джерелами банківських ресурсів.

Таблиця 1.7

Аналіз активу балансу Приватбанку станом на 01.01.2023

№	Показник	Значення, грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %	Показник структурної динаміки, %
		На початок року	На кінець року	Приріст грн.	темп росту, %	На початок року	На кінець року		
1	Каса	1445303,84	368349,65	-1076954,19	25,49	2,27	0,40	-1,87	-3,73
2	ОВДП	87380,71	49483,29	-37897,42	56,63	0,14	0,05	-0,08	-0,13
3	Кредити юр. особам	14661047,05	15046762,55	385715,5	102,63	22,99	16,24	-6,75	1,34
4	Кредити фіз. особам	370669,61	393903,50	23233,89	106,27	0,58	0,43	-0,16	0,08
5	Резерви по кредитних операціях	-1493624,04	-1616834,54	-123210,50	108,25	-2,34	-1,75	0,60	-0,43
6	Чисті кредити	13538092,62	13823831,51	285738,89	102,11	21,23	14,92	-6,31	0,99
7	Дебіторська заборгованість по операціях із клієнтами	184089,43	7126,72	-176962,71	3,87	0,29	0,01	-0,28	-0,61
8	Коррахунок і інші активи	27517663,84	60630645,20	33112981,36	220,33	43,16	65,45	22,30	114,70
9	Довгострокові вкладення, основні засоби і нематеріальні активи	20991886,07	17741579,54	-3250306,53	84,52	32,92	19,15	-13,77	-11,26
10	Баланс	63764416,51	92634552,84	28870136,33	145,28	100,00	100,00	0,00	100,00

Джерело: власні розрахунки

Структура активів банку є не зовсім раціональною. Велика питома вага операцій із цінними паперами не дозволяє одержати банку високий доход, тому що в цей час ставки на ринку цінних паперів нижче, ніж на кредитному ринку. Крім того, вкладення як у корпоративні, так й у державні цінні папери є високо ризиковими.

Однак високі показники структурної динаміки чистих кредитів і довгострокових вкладень будуть сприяти росту прибутковості банківської діяльності.

У табл. 1.8 виконаний аналіз виконання банківською установою обов'язкових економічних нормативів.

Таблиця 1.8

Аналіз виконання обов'язкових економічних нормативів

№ п/п	Норматив	Од. ви-міру	Норма-тивне значення	1.01.2022	1.01.2023	Зміна
1	Норматив максимального розміру ризику на одного позичальника Н7	%	25	+	+	
2	Норматив великих кредитних ризиків Н8	раз	8	6,2	5,3	-0,9
3	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій і поручництв, наданих одному інсайдеру Н9	%	5	+	+	
4	максимального сукупного розміру кредитів, гарантій і поручництв, наданих інсайдерам Н10	%	40	32,0	28,0	-4,0

Джерело: власні розрахунки

Розрахунок економічних нормативів банківські установи (юридичні особи) проводять на підставі щоденних балансів. При цьому звітними вважаються економічні нормативи, розраховані по щоденних розрахунках - нормативи максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитів, гарантій і поручництв, наданих одному інсайдеру (Н9), максимального сукупного розміру кредитів, гарантій і поручництв, наданих інсайдерам (Н10).

Висновки до розділу 1

Основними стратегічними пріоритетами розвитку банку в 2022 році були:

- концентрація зусиль по залученню юридичних осіб - підприємств малого й середнього підприємництва, приватних підприємців; подальший розвиток клієнтської бази фізичних осіб, насамперед за рахунок представників середньо- і малозабезпечених категорій населення
- розвиток інноваційних банківських продуктів, Інтернет-технологій
- розширення послуг по фінансовому менеджменті підприємств
- оптимізація організаційної структури управління банку й підвищення якості прийняття рішень; подальший розвиток системи планування й контролю діяльності підрозділів банку.

Реалізація пріоритетних напрямків діяльності банку здійснювалася при дотриманні принципів: раціонального сполучення надійності й прибутковості банку; випереджального розвитку індивідуального підприємництва; підвищення якості й комплексності надання послуг клієнтам; активного формування попиту клієнтів на інноваційні види банківських послуг; нейтральності відносно політичних партій й об'єднань й ін.

В 2023 році основними напрямками розвитку банку стануть:

- орієнтація на інтенсивний шлях розвитку банку виходячи з економічної доцільності обраних напрямків
- раціональне сполучення прибутковості й надійності, при якому ріст капіталу адекватний росту активів банку
- пріоритетність підтримки малого й середнього підприємництва, середньо- і малозабезпечених верств фізичних осіб включаючи пенсіонерів і студентів
- підвищення якості й комплексності наданих клієнтам послуг, у т.ч. цілодобової клієнтської підтримки

- активне формування попиту клієнтів на інноваційні види банківських послуг, у т.ч. таких, як вилучений доступ до рахунків, розширення спектра карткових продуктів, подальший розвиток обслуговуючої інфраструктури й ін.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз ресурсної бази та ролі платіжних карток у її формуванні

Банківська технологія — послідовність стандартизованих операцій перетворення інформації з метою реалізації банківських операцій (послуг), яка поділяється на макротехнологію (послідовність дій банківського співробітника щодо надання банківських послуг) та мікротехнологія (докладний перелік операцій, що виконується при реалізації функцій).

Програмні продукти розробляють із включенням або без включення в їхнє тіло банківської технології. Банківська ІТ безготівкових розрахунків фізичних осіб ґрунтується на нових платіжних інструментах (пластикових картках), технологія яких багато років удосконалювалася і випробувана десятиріччями практичного застосування. Вершиною цієї технології є численна сім'я смарт-карт, яка складається з пластикового корпусу з нанесеним зображенням, мікросхеми та контактів із широким діапазоном застосувань - від систем контролю доступу до електронного гаманця.

Найпростіша картка типу CLL-M містить тільки підзарядну незмінну пам'ять ємністю 250 — 8192 байт, оснащена мінімальними засобами захищеності, припускає копіювання даних із картки, не призводить до великих фінансових втрат і застосовується для контролю доступу в приміщення, до комп'ютерної мережі, копіювальної техніки.

Картка типу CLL-MI (інтелектуальна картка) містить механізм захисту даних, їй присвоюється унікальний і незмінний протягом її використання номер, який реєструється і надає можливість перевірити її автентичність у фінансових додатках, де передбачено передоплату. Кожна картка має персональний код доступу (ПКД), що вводиться користувачем за необхідності

здійснити потрібну операцію. Схема захисту порівнює ПКД з даними картки і дозволяє (забороняє) доступ до комірок пам'яті зі значущою інформацією. Цей захист досить ефективний, тому що в разі втрати картки нею ніхто не зможе скористатися, адже одержати ПКД з картки неможливо. Звичайна ємність пам'яті - 1024 байт. Доступ до даних - тільки читання. Сфера застосування - платне телебачення, телефонія.

Картка типу CLL-МС містить усі елементи комп'ютера, інтегровані в мікросхему - комп'ютер у кишені. Під час виробництва в зоні картки, що не програмується, створюється унікальний номер. Центральний процесор служить для виконання всіх операцій в картці. Ємність його пам'яті 1024 - 4096 байт. Доступними є операції читання та запису, для виконання кожної з яких необхідно вводити ПКД. Сфера застосування - фінансові операції зі значними сумами, електронна листоноша. Такі картки дають можливість використати off-line системи, що значно економить кошти на експлуатацію завдяки скороченню сеансів зв'язку з процесинговими центрами. За необхідності в мікросхему може бути інтегрований арифметичний процесор для шифрування, дешифрування даних за алгоритмами RSA, DES.

Картка типу CLL-A має доступ «тільки читання». В ній мікросхему приєднано до антени. За запитом рідера вона видає свій номер, який порівнюється зі списком. Після цього приймається рішення про дозвіл (заборону) транзакції. Для роботи системи не обов'язково вставляти картку в рідер. Одержання інформації відбувається за DSC-технологією (Dispositif Sans Contact).

Технологію DSC запатентовано як безконтактну систему діалогу рідера та мікросхеми. Вона дає можливість читати інформацію з картки, що знаходиться на відстані до 2 м від рідера. При цьому картка не містить джерел енергії. Українською фірмою «Вектор» розроблено систему доступу до комп'ютера на основі смарт-картки. У звичайну мишу вбудовується деякий пристрій. При піднесенні смарт-картки типу CLL-A до рідера відбувається обмін інформацією між

мікросхемою і рідером, який передає в комп'ютер через стандартний СОМ-порт комбінацію символів, що сприймаються системою як пароль.

Смарт-технологія може обслуговувати дебітну, кредитну і передплатну форми обслуговування клієнтів. Розрізняють кредитні та дебітні пластикові картки. Банківська кредитна картка - це пластикова картка для запису купівель на рахунок особи або фірми, які мають бути оплачені пізніше. Кредитна картка збільшує зобов'язання або борг. При користуванні нею здійснюється перевірка платоспроможності клієнта. За допомогою карток проводиться винесення кредиту за межі банку. Дебетні картки - це платіжні картки, що зменшують розміри фінансових активів їхніх власників. Вони замінюють готівку і чеки у сфері індивідуальних розрахунків.

Для введення інформації з пластикових карток використовується мережа банківських установ. У технології реалізації розрахунків за допомогою карток беруть участь банк, клієнт та магазин із терміналами банківського обслуговування в банку, магазині тощо. Власники карток можуть замовити нову чекову книжку, виписку з рахунку будь-якої повноти, довідки про готовність коштів на рахунку, сплатити рахунки, одержати довідку про переказ коштів, зняти грошові суми з рахунку в банку тощо. Нині в Україні набули поширення дебітні картки типу «Віза», що відповідають міжнародним угодам, тобто використовуються і в інших країнах. Під час розроблення програмних продуктів слід передбачати процедуру авторизації в технології віддаленого доступу клієнта до свого рахунку та здійснення операцій з ним.

Механізм функціонування системи електронних розрахунків заснований на застосуванні пластикових карток і містить у собі операції, здійснювані за допомогою банкоматів, електронні системи розрахунків населення в торговельних організаціях, системи банківського обслуговування клієнтів вдома і на робочому місці. Пластикова картка – це узагальнюючий термін, що позначає усі види карток, різних як по призначенню, набору послуг, що робляться з їхньою допомогою, так і по своїх технічних можливостях і організаціях, які їх випускають.

Система «Клієнт-банк» уже впроваджена, порядок її використання частково визначений в Інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» (рис. 2.1).

Рис. 2.1 - Схема дистанційного банківського обслуговування

Джерело: власна розробка

Схема операцій між клієнтом і банківською установою при використанні системи «Клієнт-банк» наведена на рис. 2.2.

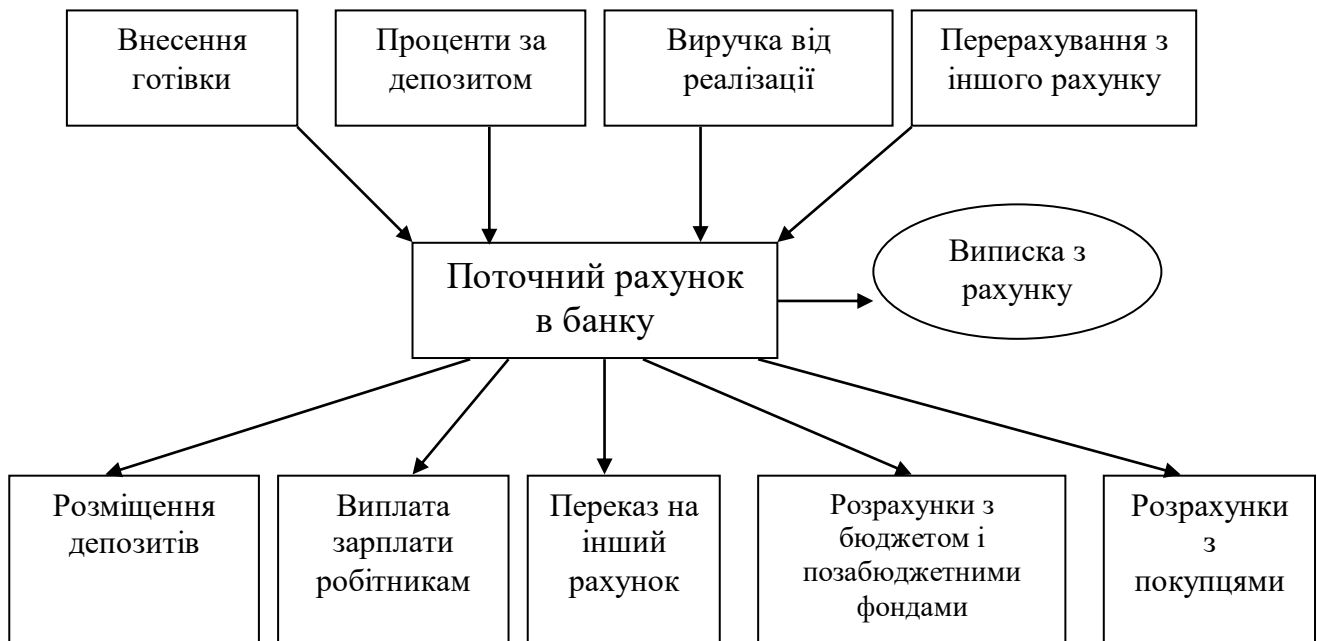
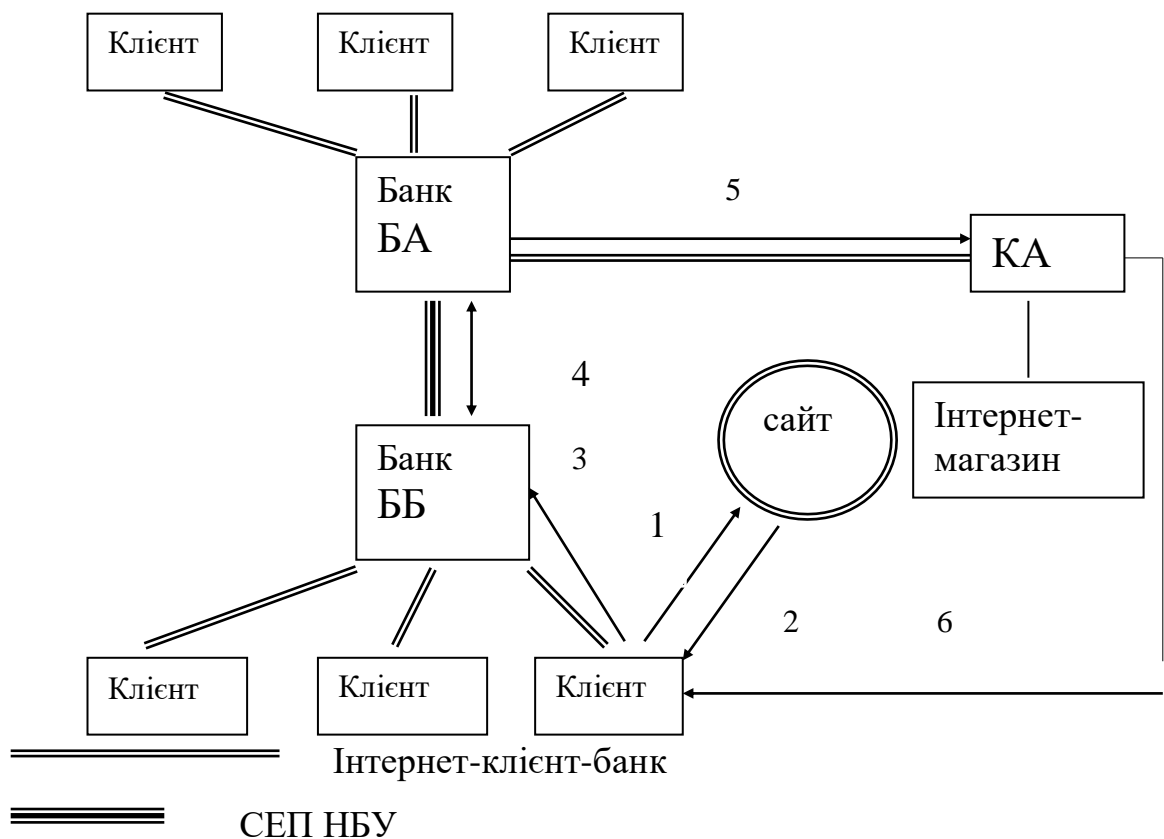

Рис.2.2 - Схема операцій у системі «Клієнт - банк»

Джерело: власна розробка

У розвитку банківської справи спостерігається тенденція до надання масових послуг, обслуговуванню великої кількості індивідуальних клієнтів і малого підприємства. Рішенню цієї проблеми буде сприяти впровадження послуг дистанційного банківського обслуговування. Види таких послуг визначаються складом споживачів: для клієнтів банку - юридичних осіб - класичний «Клієнт-банк»; для клієнтів банку - фізичних й юридичних осіб - комп'ютерна телефонія; для клієнтів банку - фізичних осіб й юридичних осіб - «Інтернет-банк-клієнт»; для банків-кореспондентів і підрозділів - банківська розрахункова система.

Приведемо приклад організації електронної комерції (рис. 2.3).

1 - запит на оформлення рахунку, 2 - передача рахунку, 3 - передача платіжного доручення на оплату товару, 4 - міжбанківські розрахунки, 5 - виписка про зарахування коштів, 6 - поставка товару

Рис. 2.3 - Схема операцій у системі «Клієнт - банк»

Джерело: власна розробка

Система «Інтернет-банк-клієнт» і комп'ютерна телефонія є досить новими напрямками і їхня нормативна база поки не визначена. Але центри телефонних дзвінків стають важливим каналом маркетингу й сервісу для багатьох банків і будуть розвиватися разом з розширенням електронної комерції.

Важливою проблемою при впровадженні електронної комерції є система забезпечення Інтернет-продавцем своїх зобов'язань по поставці товару. На наш погляд при розробці механізму розрахунків може використатися принцип, що використовується в документарних акредитивах: надання документів, що свідчать про поставку товару, складених особою, відмінною від продавця.

Банківська установа установлює своєму клієнтові систему «клієнт-банк», або систему «Інтернет-клієнт-банк», за допомогою яких клієнт може створити Інтернет-магазин для продажу товарів і послуг. Клієнти банків (покупець) заходять на загальнодоступний сайт клієнта, де покупець може запропонувати оформлення рахунку.

Так організується класичний варіант електронної комерції. Основним моментом є те, що клієнт жодного разу не зустрічався із клієнтом банків, але одночасно надає їм послуги електронної комерції захищеним й юридично значущим способом.

Банківські платіжні картки можуть виконувати багато різноманітних функцій: від простого зняття готівки до оплати послуг у системі *Internet* і страхування. Режим використання карткових рахунків юридичних і фізичних осіб й операції, які здійснюються із застосуванням платіжних карток, повинні контролюватися по таких позиціях:

- правильність обліку й документального оформлення проведених операцій;

- правильність оформлення первинних документів по операціях, здійснених з використанням платіжних карток (квитанцій торговельного терміналу, чеків банківською установою ата);

- підтвердження даних первинних документів, особових рахунків, меморіальних ордерів щодо оборотів по карткових рахунках;

- дотримання процедур формування електронних документів, звітів, зведеної інформації про щоденний баланс і наявність у них підписів операційних працівників, контролерів, відповідальних працівників банку;

- наявність акту на знищення платіжних карток, підписаного комісією, що виконала цю роботу;

- правильність ведення й відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з одержанням заготовель платіжних карток зі сховища, їхнє збереження підзвітними особами, видачі готових платіжних карток клієнтам банку відповідними працівниками;

- нарахування й утримання комісійних, штрафів, пені;

- ведення журналів завантаження банкоматів готівкою й здійснення технологічних процесів, які забезпечують їхню роботу.

В умовах інтенсивного розвитку малого підприємництва актуальним є розвиток простих і доступних для підприємця моделей безготівкових розрахунків. Розглянемо приклад розрахунку за комунальні послуги за допомогою системи платежів по телефоні «Телебанк-24» (табл.2.1).

Схема здійснення платежів наведена на рис. 2.4.

Таблиця 2.1

Система платежів по телефону «Телебанк-24»

Дії клієнта	Повідомлення системи «телебанк-24»
Набирає телефонний номер 224-20-20	Для одержання довідки натисніть –0, для здійснення платежу - 1
Уведіть 1	Уведіть ваш номер у системі «Телебанк»
Уведіть свій номер у системі 34745	Уведіть цифру вашого ПІН-коду
Уведіть цифри свого ПІН-коду	Повідомляє залишок на вашому рахунку
Уведіть 41-код для здійснення комунального платежу	Повідомляє призначення платежу
Уведіть період, за який здійснюєте платіж (01 2001)	Уведіть суму платежу в копійках
Уводите суму платежу	Повідомляє суму
Якщо все зроблено правильно, натискаєте 1	Ви провели платіж Платіжне доручення №123

Джерело: власна розробка

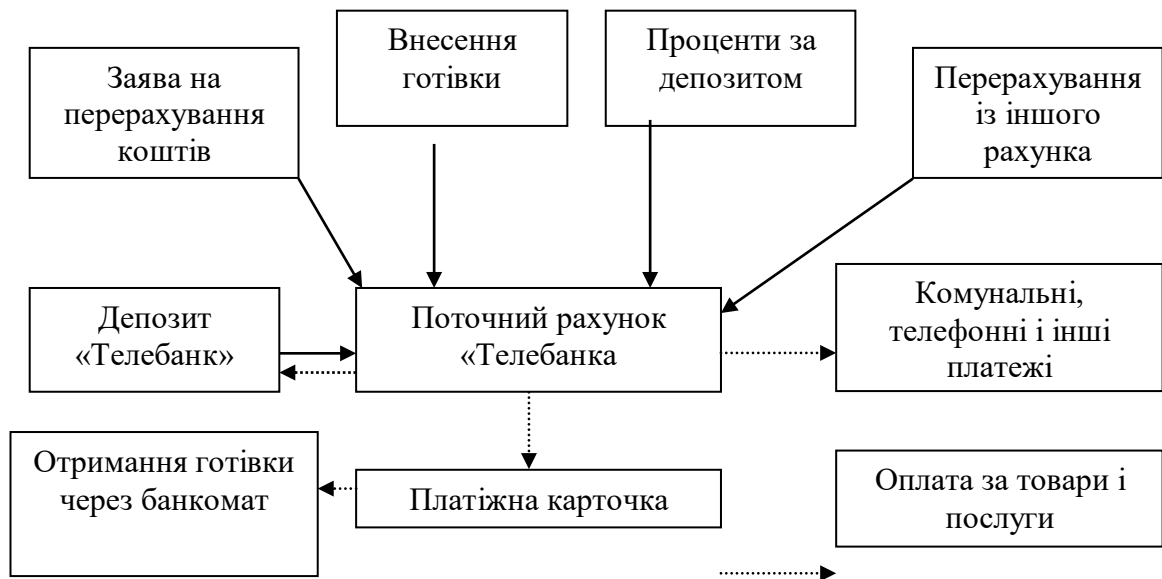

Рис. 2.4 - Схема операцій в «Телебанк-24»

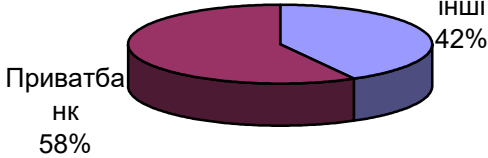
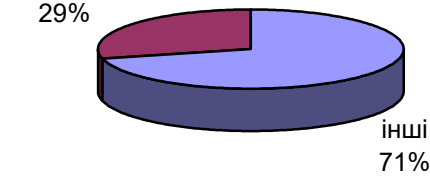
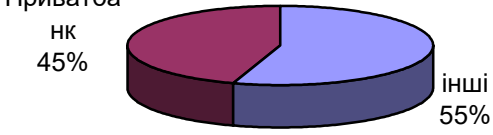
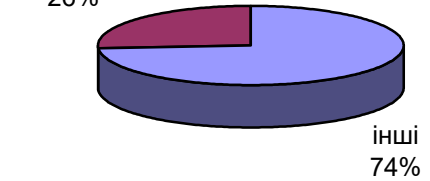
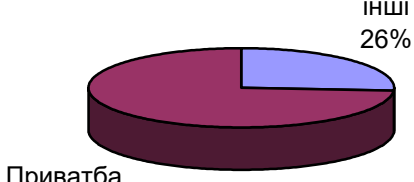
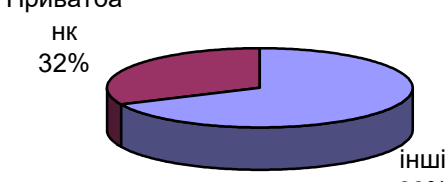
Джерело: власна розробка

Здійснюючи контроль, опираються на матеріали внутрішнього аудита, яким передбачена перевірка дотримання внутрібанківських положень і методів роботи. У випадку виявлення недоліків або значних ризиків у діяльності банку контроль за операціями із платіжними картками варто розширити й здійснювати ретельніше. Про виявлені контролерами значних відхилень від установлених методів роботи керівництву банку надсилається повідомлення з оцінкою загального рівня організації роботи із платіжними картками в установі.

Реалізація зазначених пропозицій істотно підвищить ефективність безготівкових розрахунків клієнтів банків.

На сьогоднішній день Приватбанк став першим українським банківською установою, що переборов двохмільйонний рубіж емісії платіжних карт і міцно закріпили за собою лідерство на ринку карткових продуктів (табл. 2.2). В 2022 р. частка Приватбанку на даному сегменті ринку банківських послуг збільшилася з 38% (в 2021 році) до 49%. Обсяг випуску карт в 2022 році виріс в 3 рази й збільшився до 2,5 мільйонів. Приватбанк став першим банківською установою у Східній і Центральній Європі, що випустив більше 1 000 000 карт VISA і став членом елітного «Клубу мільйонерів» VISA.

Емісія пластикових карт Приватбанком

Частка карт МІС VISA у картковому портфелі Приватбанку	Частка карт МІС MasterCard у картковому портфелі Приватбанку
 <p>Приватба НК 58% інші 42%</p>	 <p>Приватба НК 29% інші 71%</p>
Частка карт Приватбанку в картковому портфелі українських банків	Частка банкоматів Приватбанку в загальній кількості банкоматів всіх українських банків
 <p>Приватба НК 45% інші 55%</p>	 <p>Приватба НК 26% інші 74%</p>
Частка POS-терміналів Приватбанку в загальній кількості POS-терміналів всіх українських банків	Частка cash-терміналів Приватбанку в загальній кількості cash-терміналів всіх українських банків
 <p>Приватба НК 74% інші 26%</p>	 <p>Приватба НК 32% інші 68%</p>

Джерело: власні розрахунки

Приватбанк пропонує своїм клієнтам наступні типи пластикових карт двох найбільших міжнародних платіжних систем VISA й MasterCard International (додаток Б):

За 2022 рік банківською установою атна мережа Приватбанку збільшилася у два рази до 582 штук (частка в загальній кількості встановлених в Україні банкоматів становить 26%). Крім того, Банківська установа пропонує своїм клієнтам ряд додаткових можливостей: послуги із продажу через мережу своїх банкоматів й POS-терміналів електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку й IP-телефонії. В 2022 р. оборот із продажу передоплачених послуг зв'язку (Prepaid) виріс до 38 млн грн.

2.2. Оцінка безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток

Закон України «Про платіжні послуги» надає таке визначення платіжної картки – „це спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу грошей з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування грошей зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання грошей у готівковій формі в касах банків, пунктах обміну іноземної валюти уповноважених банків та через банківські автомати, а також здійснення інших

Для оцінки рівня розвитку розрахункових операцій за платіжними картками у Хортицькому від. КБ Приватбанк необхідно проаналізувати ресурсну базу банку, тому що їхній розмір залежить від того, яке місце займають поточні рахунки в складі джерел коштів. Як показують дані таблиці 2.3 у відділенні спостерігається постійне збільшення кількості поточних рахунків клієнтів. На початок 2022 р. у відділенні діяло 1729 поточних рахунків, у тому числі юридичних осіб – 849 рахунків, фізичних осіб – 684, карткових рахунків – 196. На початок 2022р. – 2818 поточних рахунків, у тому числі юридичних осіб – 1269, фізичних осіб – 978, карткових рахунків – 571, на кінець 2022р. – уже 4335 поточних рахунків, у тому числі юридичних осіб – 1733, фізичних осіб – 1572, карткових рахунків 1030.

Таблиця 2.3

Характеристика кількості діючих поточних рахунків

Вид рахунка	Кількість рахунків								
	2021				2022				
	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.	Початок 1 кв.2022
Усього поточних рахунків, у т.ч.	1729	1983	2264	2539	2818	3233	3614	4008	4335
Юридичних осіб	849	913	1001	1135	1269	1343	1482	1610	1733
Фізичних осіб	684	802	899	986	978	1211	1318	1496	1572
Карткових рахунків	196	268	364	418	571	679	814	902	1030

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.4

Аналіз структури і динаміки кількості поточних рахунків у 2022 році.

Вид рахунка	Значення, од.		Питома вага, %		Зміна кількості рахунків		Зміна питомої ваги, %
	Початок року	Кінець року	Початок року	Кінець року	Приріст, од.	Темп приросту, %	
Усього поточних рахунків, у т.ч.	1729	2818	100	100	1089	62,98	0,00
Юридичних осіб	849	1269	49,10	45,03	420	49,47	-4,07
Фізичних осіб	684	978	39,56	34,71	294	42,98	-4,85
Карткових рахунків	196	571	11,34	20,26	375	191,33	8,93

Джерело: власні розрахунки

Результати аналізу структури і динаміки кількості поточних рахунків у 2022 і 2022р.р. приведені в табл. 2.5 і 2.6.

За 2021 -2022р. намітилася тенденція до скорочення питомої ваги рахунків юридичних осіб (з 49,1% до 23,76%) за рахунок питомої ваги карткових рахунків (з 11,34% до 23,76%). Питома вага рахунків фізичних осіб також незначно скоротилася в 2022 р. (на 4,85%), зросла на 1,56% у 2022р.

На початок 2022 р. залишки на поточних рахунках склали 14076,1 тис. грн., у тому числі по рахунках юридичних осіб - 12658,2 тис. грн., фізичних осіб – 726,7 тис. грн., на карткових рахунках – 691,2 тис. грн., на початок 2022 року відповідно – 11822,8 тис. грн., 1430,8 тис. грн. і 687,2 тис. грн., на кінець 2022р. – відповідно 16982,3 тис. грн., 14729,0 тис. грн., 1078 тис. грн. і 1174,6 тис.грн. (табл.2.9)

У 2022 р. загальна кількість рахунків виросла на 1089, у т.ч. за рахунок юридичних осіб – на 420, фізичних – 294, карткових – 375. У 2022р. загальна кількість рахунків зросла на 1517, у т.ч. за рахунок юридичних осіб – на 464, фізичних – 594, карткових – 594. Середньорічна кількість рахунків у 2022 р. склала 2265, у 2022р.- 3608, що на 1343 вище рівня попереднього року або на 59,3% (табл.2.10). Середньоквартальний темп росту склав у 2022 р. 117,68%, у 2022р. – 115,44%. Найбільші темпи росту мають карткові рахунки (1452,82% і 121,73% відповідно).

Результати аналізу структури і динаміки залишків по поточних рахунках наведено в табл. 2.7 і 2.8. У 2022 році мало місце скорочення залишків на рахунках на 2104,3 тис. грн. (на 16%), у 2022 – приріст на 5159,5тис.грн. (на 43,6%). У структурі залишків найбільшу питому вагу мають поточні рахунки юридичних осіб (81,37% - 89,56%). Намітилася тенденція до росту залишків на карткових рахунках (з 5,98% до 6,54%). Середньорічні залишки на поточних рахунках у 2022 році були вище рівня 2022 року на 2744,98 тис. грн. або на 20,96%. Середньоквартальний темп росту залишків у 2022 році склав 92,96%, у 2022 році – 111,67%, що на 18,71% вище рівня попереднього року.

Таблиця 2.5

Аналіз структури і динаміки кількості поточних рахунків у 2022 році.

Вид рахунка	Значення, од.		Питома вага, %		Зміна кількості рахунків		Зміна питомої ваги, %
	Початок року	Кінець року	Початок року	Кінець року	Приріст, од.	Темп приросту, %	
Усього поточних рахунків, у т.ч.	2818	4335	100	100	1517	53,8	0
Юридичних осіб	1269	1733	45,03	39,97	464	36,6	-5,06
Фізичних осіб	978	1572	34,71	36,26	594,	60,7	1,55
Карткових рахунків	571	1030	20,26	23,77	459	80,4	3,51

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.6

Характеристика залишків діючих рахунків (тис. грн.)

Вид рахунку	Розмір залишків								
	2022				2022				
	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.	Початок 1 кв.2022
Усього поточних Рахунків, у т.ч.	14076,1	15917,2	12136,1	11037,7	11822,8	15417,9	17005,8	16464,1	169464,3
Юридичних осіб	12658,2	10454,7	13696,5	10175,6	9704,8	9996,9	13307,3	14171,5	14729
Фізичних осіб	726,7	1646,7	1711,1	1442,3	1403,8	141,8	999,1	1437,9	1078,4
Карткових рахунків	691,2	754,2	509,6	518,2	687,2	867,2	1111,5	1396,4	1174,6

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.7

Аналіз середніх показників кількості рахунків

№ п/п	Показники	Значення		Зміна	
		У 2021 році	У 2022 році	Приріст, од.	Темпи росту, %
1	Зміна кількості рахунків	1089	1517	428	139,30
1.1	Юридичні особи	420	464	44	110,48
1.2	Фізичні особи	294	594	300	202,04
1.3	Картрахунки	375	459	84	122,40
2	Середньорічна кількість рахунків	2264,88	3607,88	1343,00	159,30
2.1	Юридичні особи	1027,00	1484,00	457,00	144,50
2.2	Фізичні особи	879,50	1325,00	445,50	150,65
2.3	Картрахунки	358,38	798,88	440,50	222,92
3	Середньоквартальний темп росту кількості рахунків	117,68	115,44	-2,25	98,09
3.1	Юридичні особи	114,34	110,95	-3,39	97,03
3.2	Фізичні особи	112,66	117,14	4,48	103,98
3.3	Картрахунки	142,82	121,73	-21,09	85,23

Джерело: власні розрахунки

Середньорічні залишки і середньоквартальний темп росту залишків по рахунках юридичних осіб зросли відповідно на 9,19% і 20,02%, по карткових рахунках – відповідно на 73,41% і 39,43%, а по рахунках фізичних осіб знизилися відповідно на 13,07% і 20,3%.

Таблиця 2.8

Аналіз структури залишків поточних рахунків

Вид рахунка	Значення, тис. грн.			Питома вага, %			Зміна питомої ваги, %	
	Початок 2021	Початок 2022	Кінець 2022	Початок 2021	Початок 2022	Кінець 2022	У 2022	У 2022
Усього поточних рахунків, у т.ч.	14076,1	11822,8	16982,3	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00
Юридичних осіб	12658,2	9704,8	14729	89,93	82,09	86,73	-7,84	4,65
Фізичних осіб	726,7	1430,8	1078,4	5,16	12,10	6,35	6,94	-5,75
Карткових рахунків	691,2	687,2	1174,6	4,91	5,81	6,92	0,90	1,10

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки залишків по поточних рахунках

№	Показники	Значення		Зміна	
		У 2021	У 2022	приріст	Темп приросту, %
1	Зміна залишків коштів по поточних рахунках, тис. грн.	-2253,3	5159,5	7412,8	-328,98
1.1	Юридичні особи	-2953,4	5024,2	7977,6	-270,12
1.2	Фізичні особи	704,1	-352,4	-1056,5	-150,5
1.3	Картрахунки	-4	487,4	491,4	-12285,00
2	Середньорічні залишки коштів по поточних рахунках, тис. грн.	13077,61	15822,59	2744,98	20,99
2.1	Юридичні особи	11377,08	12423,15	1046,08	9,19
2.2	Фізичні особи	1469,71	1277,60	-192,11	-13,07
2.3	Картрахунки	617,80	1071,33	453,53	73,41
3	Середньоквартальний темп росту залишків коштів по поточних рахунках, %	92,96	111,67	18,71	20,13
3.1	Юридичні особи	92,98	113,45	20,47	22,02
3.2	Фізичні рахунки	125,67	100,17	-25,51	-20,30
3.3	Картрахунки	90,84	126,66	35,82	39,43

Джерело: власні розрахунки

Обсяг платежів з поточних рахунків визначається розміром дебетових оборотів, характеристика яких у 2022 -2022рр. представлена в табл. 2.10. Як показав аналіз структури і динаміки платежів по поточних рахунках (табл. 2.11), сума платежів по ним у 2022р. склала 1118547,2 тис. грн. і збільшилася на 367064,36 тис. грн. (на 48,85%), у тому числі по рахунках юридичних осіб на 328465,5 тис. грн. (на 48,82%), по рахунках фізичних осіб – на 21082,6 тис. грн. (на 85,83%), по карткових рахунках – на 17516,26 тис. грн. (на 32,35%). Унаслідок цього приріст платежів склав відповідно 89,48%, 5,74% і 4,78%. Таким чином, приріст платежів відбувався, в основному по рахунках юридичних осіб.

У структурі платежів переважали платежі по рахунках юридичних осіб, їхня частка в 2022 році склала 89,51% і незначно знизилася в порівнянні з 2022 р. на 0,01%.

Таблиця 2.10

Характеристика платежів по поточних рахунках

Вид рахунка	Розмір дебетових обертів, тис. грн.							
	В 2021 г.				В 2022 г.			
	За 1 кв.	За 2 кв.	За 3 кв.	За 4 кв.	За 1 кв.	За 2 кв.	За 3 кв.	За 4 кв.
Усього по поточних рахунках, у т.ч.	159645,8	158379,5	186053,6	247403,9	290119,3	184807,5	284105,2	359515,2
Юридичних осіб	145262,2	143283,3	169811,2	214424,2	264653,9	158255,5	254143,7	324193,3
Фізичних осіб	2911,7	2727,8	6019,2	12904,8	9171,3	7562,1	10635,5	18277,2
Карткові рахунки	11471,9	12368,4	10223,2	20074,94	16294,1	18989,9	19326	17044,7

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.11

Аналіз структури і динаміки платежів по поточних рахунках

Вид рахунка	Значення, тис. грн.		Питома вага, %		Зміна суми платежів		Зміна ваги, %
	У 2021 р.	У 2022р.	У 2021 р.	У 2022р.	Приріст, тис. грн.	Темп приросту, %	
Усього по поточних рахунках, у т.ч.	751482,84	1118547,2	100,00	100,00	367064,36	48,85	0,00
Юридичних осіб	817638	1001246,4	89,53	89,51	328465,5	48,82	-0,01
Фізичних осіб	24563,5	45646,1	3,27	4,08	21082,6	85,83	0,81
Карткові рахунки	54138,44	71654,7	7,20	6,41	17516,26	32,35	-0,80

Джерело: власні розрахунки

На частку карткових рахунків у 2022 році приходилося 6,41%, що у порівнянні з 2022 р. знизилося на 0,8%, на частку рахунків фізичних осіб – 4,08% (збільшилася на 0,81%). Причиною зміни структури платежів у 2022 р. (збільшення частки платежів по рахунках фізичних осіб, зниження частки платежів по рахунках юридичних осіб і карткових рахунків) – перевищення темпів приросту платежів по рахунках фізичних осіб над темпами приросту по інших видах рахунків.

Приріст обсягів платежів по поточних рахунках у 2022р. був викликаний збільшенням розміру надходжень коштів на рахунки, величини кредитових оборотів по рахунках, характеристика яких представлена в табл. 2.12. Як показав аналіз структури і динаміки надходження коштів на поточні рахунки (табл.2.13), величина надходжень збільшилася на 524477,2 тис. грн.(на 70,0%), в основному, за рахунок надходжень на рахунки юридичних осіб на 486443,4 тис. грн.(на 72,62%), а також за рахунок надходжень по рахунках фізичних осіб на 20226,1 тис. грн.(на 79,26%) і картковим рахункам на 18007,7 тис. грн.(33,26%). Приріст надходжень коштів за рахунок цих факторів склав відповідно 92,74%, 3,8% і 3,43%. У структурі надходжень коштів, як і в структурі платежів, переважали надходження коштів по рахунках юридичних осіб, на їхню частку в 2022р. приходилося 90,78%. Частка надходжень на карткові рахунки в 2022р. склала 5,66%, на рахунки фізичних осіб – 3,56%.

У 2022р. у порівнянні з 2022 р. підвищилася на 1,38% частка надходжень на рахунки юридичних осіб і на 0,18% частка надходжень на карткові рахунки внаслідок перевищення темпів приросту надходжень по рахунках юридичних осіб і фізичних осіб над темпами приросту надходжень по карткових рахунках.

Таким чином, проведений аналіз дозволив виявити позитивні і негативні характеристики в діяльності банку. Позитивними змінами можна визнати ріст джерел коштів, що дозволить розширити обсяг активних операцій і збільшити доходи банку. Найбільш високі темпи росту термінових рахунків фізичних осіб свідчить про диверсифікованість клієнтської бази банку, його орієнтацію на роботу з приватними клієнтами.

Таблиця 2.12

Характеристика надходжень коштів на поточні рахунки клієнтів

Вид рахунка	Розмір кредитових обертів, тис. грн.							
	2021 г.				2022г.			
	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.	Початок 1 кв.	Початок 2 кв.	Початок 3 кв.	Початок 4 кв.
Усього надходжень коштів на поточні рахунки, у т.ч.	159058,6	161441	182071	246658,9	290459,4	187042,8	288794,1	507410,4
Юридичні особи	143685,6	146525,1	166290,4	213326,4	264999,4	161565,9	258345,4	471360,2
Фізичні особи	3831,8	2792,1	5750,4	12893,3	9035,6	72222,9	11076,7	17985,5
Карткові рахунки	11541,2	12123,8	10030,2	20439,2	16424,4	18254,0	19372	18091,7

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.13

Аналіз структури і динаміки надходжень коштів на поточні рахунки клієнтів

Вид рахунка	Значення, тис. грн.		Питома вага, %		Зміна сум платежів		Зміна ваги, %
	У 2022 р.	У 2022р.	У 2022 р.	У 2022.	Приріст, тис.грн.	Темп приросту,%	
Усього по поточних рахунках, у т.ч.	749229,5	1273706,7	100,00	100,00	524477,2	70,00	0,00
Юридичних осіб	669827,5	1156270,9	89,40	90,78	486443,4	72,62	1,38
Фізичних осіб	25267,6	45293,7	3,37	3,56	20226,1	79,26	0,18
Карткові рахунки	54134,4	72142,1	7,23	5,66	18007,7	33,26	-1,56

Джерело: власні розрахунки

Збільшення термінових депозитів сприяє підвищенню стабільності ресурсної бази банку, що дозволяє збільшити термін розміщення активів банку. Розширення обсягу розрахункових операцій вплинуло на фінансові результати діяльності банку. в 2022 р. чистий прибуток банку склала 1741,8 тис. грн., що на 453,3 тис. грн. або на 35,18% вище рівня 2022р. Фінансовий результат до оподатковування збільшився на 647,6 тис. грн. Причиною цього послужило збільшення всіх видів чистого доходу - процентного й непроцентного. У структурі чистого доходу (прибутку до оподатковування) найбільша питома вага має чистий процентний дохід. В 2022 р. він склав 1470,6. тис. грн., що вище рівня 2022р. на 266,7 тис. грн. Чистий процентний дохід збільшився на 22,15%, але його питома вага скоротилася з 65,4% в 2022р. до 59,1% в 2022 р. Причиною цього послужив більше швидкий темп росту чистого непроцентного доходу, що склав 159,82%. Чистий непроцентний дохід зріс за рік на 380,9 тис. грн. Темпи росту чистого комісійного доходу по розрахункових операціях (146,18%) випереджають темпи росту чистого непроцентного доходу. В 2022 р. величина чистого доходу від розрахунково-касового обслуговування склала 963,4 тис. грн., що вище рівня 2022р. на 304,4 тис. грн. Питома вага чистого доходу по розрахункових операціях виріс із 35,8% до 38,71%.

Для більше точного виявлення причин змін, що відбулися, проаналізуємо структуру доходів і витрат (табл. 2.14 й 2.15). У структурі процентних доходів найбільшу питому вагу мають процентні доходи по кредитах (в 200р.-36,24% всіх доходів, в 2022 р. - 35,04%). У структурі непроцентних доходів найбільше значення мають доходи від розрахунково-касового обслуговування (в 2022р. - 26,63%, в 2022 р. - 26,66%). Таким чином, можна зробити висновок, що розрахунково-касове обслуговування - другої по важливості джерело доходів банку.

У структурі витрат банку найбільшу питому вагу мають процентні витрати по депозитних рахунках (21,74% й 25,93% відповідно в 2022р. й 2022 р.), витрати по операціях з філіями (28,04% й 27,87% відповідно).

Таблиця 2.14

Аналіз фінансових результатів від розрахункових операцій

Показник	Значення, тис. грн.		Зміна		Питома Вага, %		Зміна питомої ваги, %	Показник структурної динаміки, %
	В 2021р.	В 2022 р.	Приріст, тис. грн.	Темпи приросту, %	В 2021 р.	В 2022 р.		
Чистий процентний дохід	1203904	1470592,9	266688,4	22,15	65,40	59,10	-6,30	41,18
Чистий непроцентний дохід, з нього	6368,26,7	1017759,3	380932,6	59,82	34,60	40,90	6,30	58,82
Чистий комісійний дохід по розрахункових операціях	659043,56	963451,39	304407,83	46,18	35,80	38,71	2,91	47,00
Фінансовий результат до оподаткування, у т.ч.	1840731	2488352,2	647621	35,18	100,00	100,00	0,00	100,00
Фінансовий результат по розрахункових операціях	486613,54	739292,36	252678,82	51,98	26,43	29,73	3,30	40,27
Податок на прибуток	552219,34	746505,65	194286,3	35,18	30,0	30,0	0	-30,00
Чистий прибуток	1288511,78	1741846,51	453334,7	35,18	70,0	70,0	0	-70,00

Джерело: власні розрахунки

Таблиця 2.15

Доходи по філії

Показник	Значення, тис. грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %
	В 2022р.	В 2022 р.	Приріст, тис. грн.	Темпи приросту, %	В 2022р.	В 2022 р.	
Процентний дохід	2601987,61	3310307,92	708320,3	27,22	62,15	60,86	-1,28
Процентні доходи по овердрафті	23742,1	30864,73	7122,63	30,00	0,57	0,57	0,00
Процентні доходи по кредитах	1517138,38	1905605,64	388467,3	25,61	36,24	35,04	-1,20
Процентні доходи по фізичних особах(овердрафт)	38003,09	47503,87	9500,78	25,00	0,91	0,87	-0,03
Процентні доходи по цінних паперах	20564,35	23032,08	2467,73	12,00	0,49	0,42	-0,07
Процентний дохід по операціях з філіями	1002539,69	1303301,6	300761,9	30,00	23,94	23,96	0,02
Непроцентні доходи	1584941,83	2128471,87	543530	34,29	37,85	39,14	1,28
Доходи від розрахунково-касового обслуговування	1115390,09	1450007,12	334617,03	30,00	26,63	26,66	0,03
Доход від доміціляції векселів	12349,54	45826,19	33476,65	271,08	0,29	0,84	0,55
Від конверсійних операцій	377709,65	521010,85	143301,20	37,94	9,02	9,58	0,56
Від торговельних операцій	56456,84	56585,5	128,66	0,23	1,35	1,04	-0,31
Інші банківські доходи	23035,71	55042,21	32006,5	138,94	0,55	1,01	0,46
Усього	4186929,44	5438779,79	1251850	29,90	100,00	100,00	0,00

Джерело: власні розрахунки

Витрати на розрахунково-касове обслуговування мають незначна питома вага в структурі витрат - 1,1% й 1,31% відповідно в 2021 р. й 2022 р. (табл. 2.16). Тому можна зробити висновок, що розрахунково-касове обслуговування - найбільш рентабельний для банку вид підприємництва.

Позитивними змінами можна визнати ріст джерел коштів, що дозволить розширити обсяг активних операцій і збільшити доходи банку. Найбільш високі темпи росту термінових рахунків фізичних осіб свідчить про диверсифікованості клієнтської бази банку, його орієнтацію на роботу із приватними клієнтами.

Високі темпи росту залишків по карткових рахунках клієнтів в 2022 р. позитивно характеризують діяльність банку. Робота банку на ринку БПК буде сприяти росту клієнтської бази, збільшенню ресурсної бази й доходів банку. Позитивно варто вважати тенденцію до збільшення залишків на бюджетних рахунках. Це також сприяє збільшенню ресурсної бази.

В 2022 р. продовжилася тенденція збільшення питомої ваги термінових рахунків, тобто до стабілізації ресурсної бази. З одного боку, створюються можливості для розширення активних операцій, з іншого боку - знижується потреба банку у високоліквідних активах для забезпечення ліквідності банку.

Високі темпи зниження питомої ваги власного капіталу банку в 2022 р. негативно позначилися на достатності капіталу й платоспроможності банку. Це може знизити довіру з боку клієнтів банку.

2.3. Шляхи удосконалення операцій банківських установ із платіжними картками

Як приклад «нових послуг» можна привести проект НСМЭП, що визначає напрямку використання банківськими установами карткових технологій і пов'язані з ним можливості розвитку нових форм безготівкових розрахунків. Головними з них є:

Таблиця 2.16

Витрати по філії

Показник	Значення, тис. грн.		Зміна		Питома вага, %		Зміна питомої ваги, %
	В 2021р.	В 2022 р.	Приріст, тис. грн.	Темпи приросту, %	В 2021р.	В 2022 р.	
Процентні витрати	1398083,17	1839715,06	441631,90	31,59	59,59	62,35	2,76
Процентні витрати по рахунках до запитання	172430,02	224159,03	51729,01	30,00	7,35	7,60	0,25
Процентні витрати по депозитних рахунках	510111,75	765167,63	255055,90	50,00	21,74	25,93	4,19
Процентні витрати по бюджетних рахунках	57643,46	28015,97	-29627,5	-51,40	2,46	0,95	-1,51
Процентні витрати по операціях з філіями	657897,94	822372,43	164474,5	25,00	28,04	27,87	-0,17
Непроцентні витрати	948115,15	1110712,58	162597,40	17,15	40,41	37,65	-2,76
Витрати на розрахунково-касове обслуговування	25785,08	38677,62	12892,54	50,00	1,10	1,31	0,21
Витрати на конверсійні операції	36060,23	43272,28	7212,05	20,00	1,54	1,47	-0,07
Інші операційні витрати	453597,16	502920,32	49323,16	10,87	19,33	17,05	-2,29
Податки й збори	22454,25	31939,04	9484,79	42,24	0,96	1,08	0,13
Амортизація	391924,78	466462,84	74538,06	19,02	16,70	15,81	-0,89
Інші небанківські витрати	18293,65	27440,48	9146,83	50,00	0,78	0,93	0,15
Усього	2346198,32	2950427,64	604229,3	25,75	100,00	100,00	0,00

Джерело: власні розрахунки

1. Обслуговування зарплатних і пенсійних проектів у рамках НСМЭП забезпечує банку додаткові переваги щодо залучення нових корпоративних клієнтів і збереження вже наявних в нього клієнтури.

2. Технологія безготівкових платежів з використанням пластикових карток, безумовно, є привабливим для клієнтів банку - юридичних осіб.

3. Відкривається перспектива залучення таких клієнтів - юридичних осіб, як торговельні підприємства, які будуть обслуговувати покупців по платіжних картках. Відзначимо також перспективу залучення зазначених клієнтів з інших банків, які не є учасниками НСМЭП, і можливості відносності реалізації дисконтних схем.

4. Виникають додаткові можливості щодо обслуговування комунальних платежів фізичних осіб або ж якісного поліпшення даної послуги шляхом участі в загальноміському проекті по обслуговуванню зазначених платежів.

5. Масовість проекту буде сприяти розвитку в Україні Інтернет - комерції, коли кожен учасник національної платіжної системи Інтернет - терміналам зможе взяти участь в організації розрахункового обслуговування Інтернет - магазинів на базі НСМЭП (що буде сприяти залученню, насамперед, заможних клієнтів).

6. Застосування технологій оф-лайн завантажень дасть можливість докорінно змінити устояні технології зарплатних проектів, насамперед у плані поліпшення сервісу послуги.

7. Застосування технологій «додаткових валют» (у першу чергу при реалізації бензинових проектів).

8. Одна з досить привабливих рис старт - технологій складається в можливості повного функціонального рішення для мікrokредитування й обслуговування кредитних ліній у розрізі всіх груп клієнтів.

9. У практику банків увійде така послуга як електронна ошадна книжка, що дасть можливість автоматизувати обслуговування вкладників; у цьому випадку старт - картка буде служити ідентифікатором клієнта, забезпечуючи операторові миттєвий доступ до інформації про рахунки власника картки.

10. У клієнтів - юридичних осіб, без сумніву, будуть мати попит розрахункові послуги на основі так званих електронної чекової книжки.

Найбільш перспективний спосіб електронного надання банківських послуг - через систему Інтернет. Але наші банківські установи в цьому напрямку роблять лише перші кроки. В українському каталозі системи Інтернет інформаційного центра «ELVISTI» зареєстровано дуже багато банківських серверів. Більшість областей України не мають банківських веб - сторінок. У міжнародному каталозі Qualisteam, що містить інформацію про веб - сторінки понад 3 000 банків з 100 країн світу, згадується лише про чотири українські банківські установи. Інтернет був, і усе ще залишається для вітчизняних банків новою, незнайомою сферою діяльності. Причому ширше представлені в Інтернеті середні банківські установи. Вони, як правило, відкривають відразу по кілька сторінок, тоді як більші банківські установи мають здебільшого лише по одній сторінці або не мають їх взагалі. Складається враження, що банківські установи, створюючи веб - сторінки, віддають данина моді, не відчувають у них необхідності, розміщаючи там інформацію, що певний час не вимагає відновлення. Розробкою й впровадженням веб - серверів здебільшого займаються ентузіасти-програмісти, а не менеджери банків.

Розміщення інформації на веб - серверах реальних банків - не єдиний спосіб використання можливостей Інтернет - технологій. Створення віртуального банку, що працює в режимі реального часу в електронних мережах, дає можливість підприємництва вийти на новий рівень - оперативного проведення операцій в електронному просторі.

Категорія «Інтернет - банкінг» ставиться до розряду домашнього банкінга: банківські трансакції здійснюються електронним шляхом на робочому місці (будинку, в офісі). Не всі бізнес - структури в Україні обладнані сучасною комп'ютерною технікою, що дає можливість користуватися послугами віртуального банку.

В Україні кількість людей, які мають персональний комп'ютер, порівняно незначно, а кількість користувачів системи Інтернет ще менше - приблизно 5% населення. Частка ж активних її користувачів становить близько 1%. (Для порівняння в канадському місті Монреаль біля половини бізнес-структур користуються послугами віртуального банку).

За кордоном розрахунки через систему Інтернет здійснюються переважно, за допомогою кредитних пластикових карток. У нашій країні міжнародні пластикові картки має близько 1.5% населення.

Існують так називані локальні картки - під зарплатні проекти, які обертаються лише в мережі відповідного банку. Переважно вони й формують ринок пластикових карток в Україні.

Схему Інтернет-Банкінгу представлено на рис. 2.5.

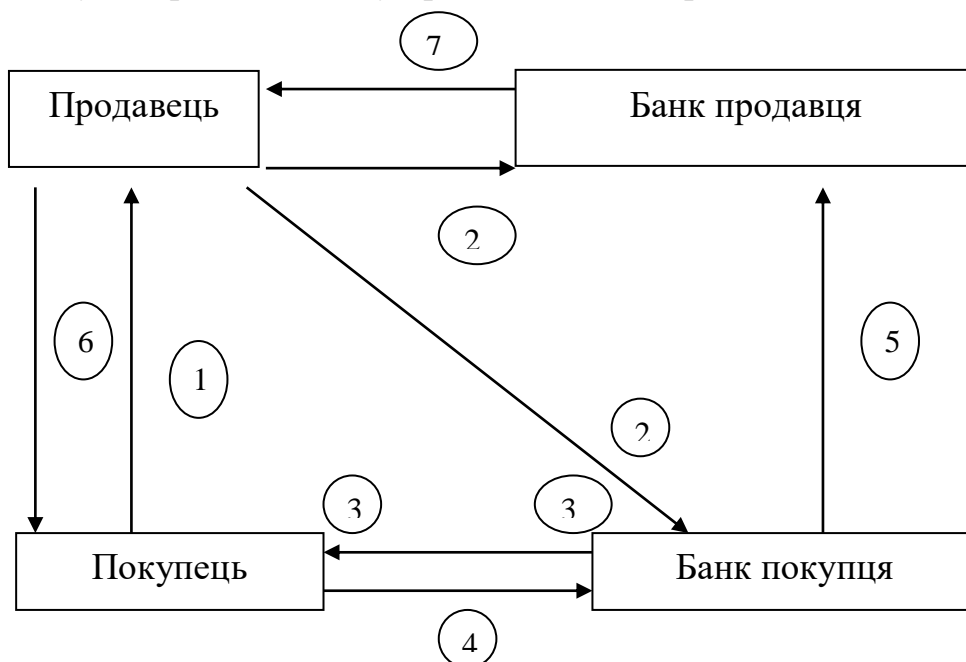

Рис. 2.5 - Схема Інтернет-Банкінга

Її можна рекомендувати українським банківським установам для безкарткової роботи в системі Інтернет у режимі он-лайн.

1. Покупець на сайті продавця знаходить інформацію про товари, послугу, заповнює певну форму для їхнього придбання, указавши в ній назва фірми (прізвище - для фізичних осіб), адресу, суму й форму платежу, реквізити банку, номер свого рахунку й т.п. і надсилає її продавцеві.

2. Продавець, одержавши від покупця заявку, фіксує її й в автоматичному режимі відправляє в Банківська установа покупця, адреса якого зазначений покупцем. Щоб убезпечити себе, продавець перевіряє адресу по електронному довіднику й адреса банків, які працюють у системі Інтернет.

2а. Продавець може також зробити запит про покупця, звернувшись за відповідною інформацією у свій банк.

3. Банківська установа покупців перевіряє наявність грошей на рахунку клієнта й надсилає йому інформацію з попередньо погодженої електронної адреси.

Якщо існує попередня домовленість покупця зі своїм банківською установою, він може також одержати відомості про продавця.

4. Покупець перевіряє інформацію (відповідність форм платежу, суми й т.п.) і пересилає документ знову в банк, додавши при цьому відповідний шифр, що підтверджує його згоду на проведення платежу. Цей шифр повинен бути дійсним лише на одну транзакцію. Шифри для авторизації платежу клієнт одержує заздалегідь, чим домовленість із банківською установою: він може використати так званий генератор одноразових ключів або кошти шифрування.

5. Банківська установа покупця, одержавши підтвердження від клієнта, здійснює платіж (передоплату) або «бронює» на окремому рахунку відповідну суму (доміліяція Інтернет - платежу), про що повідомляє продавцеві безпосередньо або через його банк.

6. Продавець надає послугу або доставляє товар покупцеві. У випадку «бронювання» коштів на рахунку оплата може здійснюватися по таких варіантах; а) за розпорядженням покупця після одержання товару; б) через певний час після одержання товару, що дає покупцеві можливість відмовитися від угоди; в) проти виставленого чека (векселя), платіжної вимоги, документів (принцип акредитива).

7. Банківська установа продавця інформує свого клієнта про надходження коштів на його рахунок.

Запропонована схема може діяти не тільки у відносинах між Інтернет - магазином про роздрібною покупця (електронна комерція). Покупцями й продавцями можуть бути як малі й середні фірми, так і корпоративні клієнти, які формують так званий інтернет-бізнес.

Завдяки сучасним банківським технологіям і системі Інтернет українські банківські установи запропонувати клієнтам принципово новий вид послуг - персональні електронні послуги. Найпростіша форма таких послуг для юридичних осіб - формування банків на своєму сайті переліку надійних клієнтів, згрупованих по певній ознаці (наприклад, галузевому), з короткою інформацією про фірму (її поштова адреса, телефони, факс, електронна пошта, адреса в Інтернеті), даними про основну продукцію і її товарні якості, ціни й т.п.. Ця легкодоступна для будь-якого користувача системи Інтернет інформація допоможе клієнтам банку знайти вигідних контрагентів і розширити свою діяльність, що, звичайно, позитивно буде впливати й на сам банк.

Банківські установи зі своїми безпечними й надійними каналами зв'язками вже найближчим часом можуть стати опорою електронного підприємництва в Україні.

Основні переваги кредитних схем платежів в Internet: звичність для клієнтів і правова визначеність, висока захищеність конфіденційної інформації через використання протоколу SET. Недоліки кредитних систем: необхідність перевірки кредитоспроможності клієнта та авторизації картки, що підвищує витрати на здійснення трансакції і робить системи непристосованими для мікроплатежів (це є цільовим ринком платіжних систем в Internet); відсутність анонімності, що зумовлює агресивність сервісної поведінки торговців; обмежена кількість крамниць, які приймають кредитні картки.

Перспективи розвитку на 2023 рік:

- утримання лідируючих позицій на ринку карткових продуктів й електронних послуг України за рахунок надання повного спектра якісних інноваційних послуг клієнтам банку при обслуговуванні по пластикових картах, а також активного впровадження нових технологій
- розширення спектра додаткових послуг для власників пластикових карт (розвиток дисконтного поля, розширення можливостей дистанційного керування картковим рахунком за допомогою послуг вилученого доступу Internet-banking й GSM-banking)
- регіональне розширення сфери діяльності й реалізації карткових програм банку, активний розвиток інфраструктури по обслуговуванню карткових продуктів (доведення кількості банкоматів в 2023 р. до 1 300 штук).

Висновки до розділу 2

1. В 2022 р. мали місце негативні зміни в активах банку. Відбулося скорочення питомої ваги кредитів. Побоювання викликає скорочення кількості рахунків юридичних осіб, тому що середній залишок по них значно вище, ніж по рахунках фізичних осіб. Ріст питомої ваги карткових рахунків і рахунків фізичних осіб не може компенсувати втрату клієнтів - юридичних осіб.

2. Позитивно характеризують роботу банку високі середньоквартальні темпи росту кількості й середніх залишків по рахунках клієнтів. Спостерігається тенденція до росту прибутковості банку, відзначається ріст як процентних, так і непроцентних доходів. Однак скорочення питомої ваги непроцентного доходу не можна визнати позитивним моментом, тому що це свідчить про зниження ефективності роботи банку як фінансового

посередника. Таким чином, робота банку з пластиковими картками є доволі ефективною.

3. Разом з тим існують наступні проблеми: По-перше, Приватбанк ухвалив рішення щодо припиненні свого членства в суспільному добровільному об'єднанні банків - Української Міжбанківської асоціації членів Euroray (EMA). Таке рішення прийняте з врахуванням того, що на сьогоднішній день участь банку в роботі асоціації не робить істотного впливу на економічну ефективність підприємництва. У той же час, припинення членства в даній організації ніяк не відіб'ється на взаємовигідному співробітництві Приватбанку з міжнародною платіжною системою MasterCard Int. Також Приватбанк, як один з найбільших емітентів й еквайерів пластикових карт у Східній Європі, готовий і надалі брати участь у вирішенні питань, що стосуються колективної безпеки банків і розвитку сучасних технологій на ринку пластикових карт.

4. По-друге, не завжди вдається досягти взаємозв'язку основних карткових показників: кількості емітованих карт і кількості транзакцій по кожній із них. Збільшення банківською установою свого банківською установоюатного парку зараз пояснюють, насамперед, збільшенням вартості послуг з видачі готівки через ці устрої. Світова практика показує, що подібні досягнення по закінченні певного часу дають свої плоди. Однак українському ринку ці тенденції ще не властиві: при позитивній динаміці росту числа карт і розширення мережі їхнього обслуговування, суми розрахунків картами в самій термінальній мережі продовжують падати. Тільки за два минулі роки середній розмір транзакції на одного власника української карти зменшився з \$10 до \$7-8.

5. По-третє, через пасивність власників карт при використанні «пластику» у торговельних мережах, Банківська установа втрачає очікувані прибутки від цієї діяльності, і це при тому, що інвестує значні кошти в придбання й установку POS-терміналів. Крім усього іншого, ці самі доходи від транзакцій втрачають і самі міжнародні платіжні системи. Таким чином,

українські члени MasterCard й VISA Int. ризикують зрештою викликати на себе санкції іноземних патронів. Кількість транзакцій по картах MasterCard постійно перебуває в динаміці: якщо порівнювати обсяги емісії карт і ріст числа транзакцій, то можна констатувати, що розрахунки картами в торговельних точках ростуть навіть більш швидкими темпами, ніж їхній випуск. При цьому, треба визнати скорочення сум цих транзакцій.

6. Проведений аналіз дозволив виявити позитивні напрямки в організації безготівкових розрахунків у системі Приватбанк, до яких можна віднести:

- Приватбанк працює на всіх ринках платіжних карток і концептуально визначені напрямки діяльності по кожному з них;
- активізовано роботу філії банку по просуванню карткових послуг;
- уведено програмне забезпечення WAY 4 для процесингового центра банку;
- розширена банківською установою атна мережа банку. Всі філії банку забезпечені банківською установою атами;
- створено багаторівневе членство власників карток EXIM-FAU у програмі Підкова, емісія в границях карток Eurocard/MasterCard;
- активне інформування клієнтів банку щодо можливостей карткових послуг (рекламна акція по просуванню програми Підкова, активні дії прямого маркетингу по зарплатних проектах)
- створено систему підготовки прес-релізів по висвітленню діяльності банку на ринку платіжних карток у засобах масової інформації;

7. Банківська установа має технологічні можливості підвищення якості й асортиментів послуг шляхом їхньої передачі по інших електронних каналах, які важливі для збереження й залучення клієнтів: Клієнт-Банківська установа (більше 3 000 установок по системі), крім того, система використовується для обробки платіжних доручень Лоро-банків, EXIM-VOICE - надання інформації через SMS-Internet;

- уведені в банку технології й апаратно-технічне забезпечення дозволяють розробляти бази даних і програмне забезпечення для вилучення,

доставки, зберігання й обробки корпоративної банківської інформації, завдяки чому інформація може бути доступна на всіх робочих місцях, де вона необхідна для виконання банківських операцій, формування звітів, контролю й прийняття рішень;

- активно впроваджуються Інтернет - технології: - функціонує 5 сайтів для мережі Інтернет і близько 10 проектів в Інтернет - офіційний сайт використовується для проведення маркетингових і рекламних акцій, анкетування й інформування відвідувачів - внутрішні сайти використовуються підрозділами банку для публікації документів й інформаційних повідомлень, забезпечують роботу з електронної пошти, перегляд виписок по платіжних картках й ін.;

- корпоративна мережа банку надає можливість роботи в режимі ON-LINE у єдиному інформаційному просторі банку (Інтернет), що дозволяє підвищувати ефективність існуючих банківських технологій і створювати нові.

На підставі проведеного аналізу розроблені такі пропозиції по вдосконалюванню розрахункових операцій клієнтів:

- розширити кількість центрів продажу послуг; змінити графік роботи банку з фізичними особами за рахунок збільшення операційного часу; ліквідувати дисбаланс у розвитку карткових послуг банку;

- виробити єдиний загально банківський рекламний стиль і підсилити маркетингову активність банку; створити автоматизовану систему, що дозволяє оцінити клієнтську базу в розрізі доходів і витрат по клієнтах при продажі банківських послуг (продуктів);

- створити постійно діючі курси й психологічні тренінги персоналу, що працює із клієнтами, з метою виховання фахівців у дусі прийнятої в Банку єдиної корпоративної культури; проводити подальший розвиток валютної платіжної системи - у частині транспортування повідомлень по різних каналах зв'язку, у тому числі й ON-LINE.

ВИСНОВКИ

1. Міжнародний досвід переконливо засвідчив, що економічне зростання і забезпечення ефективних умов для розвитку приватного сектору, покращання соціального захисту та добробуту населення можливі лише за умов ефективного розвитку банківської системи як одного з головних елементів ринкової економіки.

2. Більшість проблем, які негативно позначаються на розвитку банківської системи, лежать власне поза площиною банківської системи. Серед них слід, насамперед, виділити:

- повільні темпи ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки;
- прояви адміністративного впливу з боку органів державної влади на діяльність окремих банків, відмови від виконання ними своїх зобов'язань перед банківськими установами, примушування банків до виконання невласливих та фінансово не виправданих для них операцій;
- слабкий та недостатньо прозорий фінансовий стан значної частини суб'єктів господарювання, низька платіжна дисципліна;
- надмірний податковий тиск та існування численних податкових пільг;
- слабкий розвиток інфраструктури ринку землі та нерухомості і законодавчі обмеження операцій на цьому ринку;
- слабкість законодавчого захисту прав кредиторів, включаючи серйозні недоліки правозастосування.

3. Згідно ст. 4 Закону України „Про банківські установи та банківську діяльність” банківські установи в Україні можуть функціонувати як універсальні або як спеціалізовані (слайд 3). За спеціалізацією банківські установи можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними, розрахунковими (кліринговими). Банківська установа самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами операцій. Національний Банківська установа України здійснює регулювання діяльності

спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банківським установами операцій.

5. У розвитку банківської справи спостерігається тенденція до надання масових послуг, обслуговуванню великої кількості індивідуальних клієнтів і малого підприємництва. Рішенню цієї проблеми буде сприяти впровадження послуг дистанційного банківського обслуговування. Види таких послуг визначаються складом споживачів: для клієнтів банку - юридичних осіб - класичний «Клієнт-банк»; для клієнтів банку - фізичних й юридичних осіб - комп'ютерна телефонія; для клієнтів банку - фізичних осіб й юридичних осіб - «Інтернет-банк-клієнт»; для банків-кореспондентів і підрозділів - банківська розрахункова система.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриленко А.В., Гаврилко Т.О. та ін. Прийняття маркетингових рішень: монографія. Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2015. 290 с.
2. Гаврилко Т.О., Науменко В.С. Банківське кредитування в Україні: стан і перспективи розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 31. С.152-156.
3. Гаврилко Т.О., Скрипник К.О. Якість банківських продуктів: чинники впливу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С.51-57.
4. Джулій Л. В., Білорусець Л. М., Ємчук Л. В., Бочуля Н. В. Особливості організації управлінського обліку в банках України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(1). С. 86-89.
5. Жабровець В. Національна система масових електронних платежів за товари та послуги. *Вісник НБУ*. 2023. №3. С. 5-7.
6. Зверук Л. А., Дідковська Ю. С. Концептуальні основи організації системи ризик-менеджменту в банках. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 238-245.
7. Зоря О. П., Драгниш М. С. Удосконалення організації обліку безготівкових операцій банківської установи. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_60
8. Іванов Ю. А. Правові аспекти функціонування критичної інфраструктури у кредитно-банківській сфері в надзвичайному режимі та в умовах особливого періоду. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 111-115.
9. Іващенко А. Г., Городецька Т. Б., Мелешкевич С. О. Огляд сучасного стану споживчого кредитування у комерційних банках України та його організаційно-економічне забезпечення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 12. С. 22-28.

10. Коблянська О. І., Захарчук А. І., Коблянська Г. Ю. Методика і організація обліку доходів і витрат комерційних банків. *Modern economics*. 2021. № 13. С. 130-134.

11. Катан Л. І., Мішенський В. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості комерційного банку, як основоположний показник ефективності його діяльності. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_7_7

12. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: навч.посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 486 с.

13. Косова Т.Д., Циганов О.Р. Банківські операції: навч.посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 327 с.

14. Кузнецова А. Я., Дрозд І. В. Підвищення ефективності організаційно-функціональної трансформації банківського сектора. *Бізнес Інформ*. 2021. № 2. С. 375-382.

15. Лизанець А. Г., Юрик М. М. Роль і місце аутсорсингу в організації діяльності банків. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2021. Т. 30(69), № 5(2). С. 63-68.

16. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Моделювання кредитної системи в умовах взаємодії банківського сектора з мікрофінансовими організаціями для фінансової підтримки агробізнесу. *Облік і фінанси*. 2020. № 2. С. 74-80.

17. Марушев А. Д. Організаційно-тактичні питання вилучення документів у процесі розслідування кримінального банкрутства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 59(2). С. 129-134.

18. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю комерційного банку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 217-221.

19. Окландер М. А., Ветрогон О. В. Залежність клієнтоорієнтовності банківських установ від організації маркетингових інформаційних систем. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 41. С. 110-115.

20. Питання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку системного проекту “Додаткове фінансування позики на політику розвитку в умовах надзвичайної економічної ситуації”: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.03.2022 № 194-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2022-%D1%80#Text>

21. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

22. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

23. Про валюту і валютні операції: Закон України от 21.06.2020р. № 2473-VIII.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/247319?find=1&lang=ru&text=%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA#Text>

24. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів: Закон України від 19.06.2020. № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#n2>

26. Про затвердження Інструкції щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі: Постанова НБУ від 22.07.2014 № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0435500-14#n739>

27. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова НБУ від 11.06.2020 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>

28. Про затвердження Положення про плани відновлення діяльності банків України та банківських груп: Постанова НБУ від 18.07.2021 № 95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0095500-19#Text>

29. Про затвердження Порядку банківського обслуговування мобільними підрозділами банку військових частин, суб'єктів господарювання, населення в разі запровадження надзвичайного режиму роботи: Постанова НБУ від 17.09.2014 № 578/ДСК Літер «В». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0578500-14#n5>

30. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

31. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n1249>

32. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

33. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>

34. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

35. Пухальська Н. О. Організація безпеки банківського кредитування в Україні. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2021. № 1. С. 200-214.

36. Раїмов Р. І. Адміністративно-правове регулювання надзвичайного режиму роботи банківської системи. Принципи. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 5(3). С. 115-118.

37. Раїмов Р. І. Дотримання принципів адміністративно-правового регулювання під час функціонування банківської системи в надзвичайному режимі роботи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 5(2). С. 73-75.

38. Свєрдлик З. М., Пізнюк Л. В. Організація діяльності банківських установ: документно-інформаційний аспект. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 1. С. 82-88.

39. Сняданко І. І., Калин Р. Ю. Дослідження ролі толерантності до невизначеності у керівників банківських організацій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2021. Вип. 1. С. 279-284.

40. Телєстакова А. А., Мірзоян С. А. Особливості організації та правового регулювання контрольної діяльності правоохоронних органів за законністю функціонування банків в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 70. С. 184-193.

41. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навч. посіб. / за ред. Косової Т.Д., Папаїки О.О. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.

42. Чепіжко О. В. Ліквідація неплатоспроможного банку за участю інвестора: організація, процедури, переваги. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 311-317.

43. Швець Н. Р., Омельчук Я. А. Основні підходи до організації системи внутрішнього контролю у банках України. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 2-3. С. 61–66.

44. Шинкар М. Л. Організаційні та правові заходи оптимізації механізмів запобігання банкрутству та примусовій ліквідації вітчизняних банківських установ. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 62. С. 106-114.

45. Шум М. А., Якименко О. Є., Лимар К. Г. Організація використання та обліку корпоративних банківських платіжних карток. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 10(3). С. 21-23.